

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Studijní program: Vychovatelství

**Studijní obor
(kombinace):** Pedagogika volného času

**PROJEKT KURZU NA ZLEPŠENÍ KOMUNIKACE A
SPOLUPRÁCE NA DRUHÉM STUPNI ZÁKLADNÍ
ŠKOLY**

**THE COURSE PROJECT FOCUSED ON IMPROVING
COMMUNICATION AND COOPERATION SKILLS
AT SECONDARY SCHOOLS**

Bakalářská práce: 10-FP-KPP- 56

Autor:

Eva TOMÁŠKOVÁ

Podpis:

Adresa:

Chmelařská 131

463 11, Liberec 30

Vedoucí práce: PhDr. Jan Činčera, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
77	0	4	22	34	4 + 1CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne:

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne: 10.12.2010

Eva Tomášková

Poděkování:

Děkuji všem, bez nichž bych asi nikdy svoji práci nedokončila. Dík náleží mé rodině za morální podporu během psaní této práce a během celého studia. Městskému obvodu Vratislavice nad Nisou děkuji za poskytnutou dotaci. Firmě H+P FORM děkuji za zapůjčené auto a za morální podporu. Dále děkuji vedoucímu práce PhDr. Janu Činčerovi, Ph.D. za zasvěcené vysvětlování problémů tvorby bakalářské práce, podnětné rady a za inspiraci. V neposlední řadě přispěli k mojí duševní pohodě mí přátelé a kamarádi.

PROJEKT KURZU NA ZLEPŠENÍ KOMUNIKACE A SPOLUPRÁCE NA DRUHÉM STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Anotace

Bakalářská práce pojednává o tvorbě školních výletů za účelem zlepšení vzájemné komunikace mezi žáky a učitelem. Cílem práce bylo navrhnout a realizovat kurz na posílení komunikace a spolupráce pro nejméně čtyři třídy. První část práce je teoretická a podává informace o základech prožitkové pedagogiky, vývojové psychologie a institucích, které se prožitkovou pedagogikou zabývají. Praktická část mapuje organizaci celého kurzu, dále provádí analýzu jednotlivých zúčastněných tříd a následnou evaluaci kurzů.

Annotation

This thesis focuses on a realization of “school courses” at secondary schools. The main purpose was to design and realize a course for at least four classes. Our aim was to improve communication and cooperation between pupils and the teacher. The theoretical part informs about adventure education, behavioral psychology and institutions, which realize the adventure education. The empirical part analyzes all participating classes and evaluates courses.

Annotation

Die Bachelor-Arbeit widmet sich dem Thema Schulexkursionen als Weg zur Kommunikationsverbesserung zwischen Schülern und Lehrern. Ziel der Arbeit war Vorbereitung und Durchführung von einem Kurs für die Verbesserung der Zusammenarbeit und Kommunikation für mindestens vier Klassen. Erster Teil der Arbeit ist theoretisch und gibt Informationen über die Gründe der Erlebnis-Pädagogik, Entwicklungspsychologie und Institutionen, die sich diesen Themen widmen. Im praktischen Teil wird die gesamte Kurs-Organisation beschrieben, eine Analyse der teilnehmenden Klassen durchgeführt und der ganze Kurs evaluiert.

Obsah

1. ÚVOD.....	5
2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA KURZU.....	6
2.1. PROŽITKOVÁ PEDAGOGIKA.....	6
2.1.1. <i>Teorie v praxi – cyklus učení prožitkem</i>	8
2.2. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE	10
2.2.1. <i>Vymezení pojmu</i>	11
2.3. ORGANIZACE, INSTITUTE A SPOLEČENSTVÍ.....	14
3. PROJEKT KURZU NA ZLEPŠENÍ KOMUNIKACE A SPOLUPRÁCE NA DRUHÉM STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	20
3.1. CÍLE.....	21
3.2. DRAMATURGIE KURZU	22
3.2.1. <i>Specifikace cílové skupiny</i>	22
3.2.2. <i>Charakteristika kurzu</i>	22
3.2.3. <i>Tvorba rozpočtu</i>	23
3.2.4. <i>Propagace</i>	25
3.3. METODIKA KURZU	26
3.3.1. <i>Metodická východiska</i>	26
3.3.2. <i>Akční výzkum</i>	28
4. PREZENTACE JEDNOTLIVÝCH KURZŮ	32
4.1. ZŠ BROUMOVSKÁ	32
4.1.1. <i>Analýza skupiny</i>	32
4.1.2. <i>Návrh programu</i>	34
4.1.3. <i>Realizace programu</i>	37
4.1.4. <i>Evaluace programu</i>	37
4.1.5. <i>Návrh změn</i>	40
4.2. DOBIÁŠOVA 7	41
4.2.1. <i>Analýza skupiny</i>	41
4.2.2. <i>Návrh programu</i>	43
4.2.3. <i>Realizace programu</i>	47
4.2.4. <i>Evaluace programu</i>	48
4.2.5. <i>Návrh změn</i>	50
4.3. ZŠ LIBEREC SOKOLOVSKÁ	51
4.3.1. <i>Analýza skupiny</i>	51
4.3.2. <i>Návrh programu</i>	53
4.3.3. <i>Realizace programu</i>	54
4.3.4. <i>Evaluace programu</i>	54
4.3.5. <i>Návrh změn</i>	56
4.4. ZŠ LIBEREC JEŠTĚDSKÁ	57
4.4.1. <i>Analýza skupiny</i>	57
4.4.2. <i>Návrh kurzu</i>	58
4.4.3. <i>Realizace programu</i>	60
4.4.4. <i>Evaluace programu</i>	60
4.4.5. <i>Návrh změn</i>	62
5. SOUHRNNÉ HODNOCENÍ KURZU	62
6. ZÁVĚR.....	67
7. POUŽITÁ LITERATURA.....	68
8. PŘÍLOHY.....	71

1. ÚVOD

Moderní doba přináší mnoho změn. Na tyto změny reaguje lidská psychika různě, ale všeobecně je známo, že starší generace se přizpůsobuje pomaleji a hůře, než mladší.

Jako vychovatel nebo vychovatelka musíte děti něčím zaujmout. Abyste porozuměli jejich mluvě a chování, měli byste držet krok a sledovat moderní trendy naší doby. Jedině tak budete schopni vymyslet kvalitní program pro adolescenty, které vidíte poprvé, neboť víte, co oni nevědí a můžete jim tak ukázat i něco nového.

Horší je to s učiteli na základních školách. Učitelé, kteří učí déle jak patnáct let, ztrácejí tempo se svými žáky. Ve třídě nastávají situace, které jsou pro ně novým a těžce zvládnutelným problémem. Může se tak zhoršovat kázeň třídy a kvalita výuky. Často se pak stává, že na školní výlet se třídou raději nejedou, protože se bojí, co by se mohlo všechno stát. Komunikační bariéra mezi učitelem a žáky se zvětšuje.

To, že se pracovní tempo člověka a jeho nasazení s přibývajícím věkem zmenšuje, je normální proces, u profese učitele však velmi nežádoucí. Řešením není školní výlety ani další aktivity zrušit a přestat s žáky komunikovat, ale naopak je realizovat a na rozvoj komunikace a spolupráce se soustředit. Pokud si sám učitel neví rady, jak na to, existuje i varianta nechat si výlet zrealizovat od „odborníka“. Toto řešení v sobě skrývá mnoho výhod. Jednak se učitel také dostává do role „pouhého účastníka“ a samotný tento fakt ho k dětem přibližuje, jednak je program sestaven třídě na míru, rozvíjí cílové oblasti a v hodnocení poskytuje cenné informace do budoucnosti.

2. Teoretická východiska kurzu

2.1. Prožitková pedagogika

Při vymezení pojmu prožitková pedagogika narážíme na specifické obtíže způsobené pronikáním cizojazyčné terminologie do českého jazyka. V odborných článcích se objevují pojmy jako dobrodružná výchova, výchova prožitkem, zkušeností výchova, zážitková pedagogika, rekreace v přírodě, ale taky „outdoor education (outdoor learning), adventure education, experimental education, outdoor recreation, development training, adventure therapy“. Každý z autorů přistupuje k výkladu slova prožitková pedagogika různě. Jsem si vědoma toho, že je to jen zlomek celého problému, a že problematika je mnohem širší. Nicméně se domnívám, že pro tuto diplomovou práci je nastínění problematiky vhodné a dostačující.

Zážitek a prožitek jsou termíny, se kterými se často setkáváme. Laická veřejnost termíny zaměňuje nebo jsou tyto termíny brány synonymně. Psychologický slovník uvádí, že prožívání je psychologický jev charakterizován proudem vědomí každého více či méně uvědomovaného duševního obsahu, je přísně individuální, těžko sdělitelný,¹ naproti tomu zážitek charakterizuje jako každý duševní jev, který jedinec prožívá (vnímání, myšlení, představivost); vždy vnitřní, subjektivní, citově provázaný, zdroj osobní zkušenosti, hromadí se celý život a skládá jedinečné duševní bohatství každého člověka.²

Myslím si, že srozumitelnější vyjádření sémantického rozdílu mezi prožitkem a zážitkem nabízí časopis *Gymnasion*. Ivo Jirásek, vysokoškolský učitel na FTK UP v Olomouci, vyhrazuje slovo prožitek pro okamžik přítomné aktivity (tělesné i myšlenkové), dává tedy do popředí více aktivitu než pasivitu prožívání a především jeho přítomnostní charakter. Jestliže však tento prožitek uplyne do minulosti a my se k němu vracíme (ve vzpomínce, v racionální analýze apod.), můžeme tento modus označit jako zážitek a teoretické chápání oboru jako zážitková pedagogika. „Cílem výchovy prožitkem je získání určité trvalejší podoby prožité události, jejíž výsledky můžeme uplatnit i v jiných situacích. Tuto formu pak můžeme nazývat zkušeností.“³

¹ HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 203 - 204. ISBN 80-7178-803-1

² HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 303. ISBN 80-7178-803-1

³ JIRÁSEK, Ivo. Vymezení pojmu zážitková pedagogika. *Gymnasion*, časopis pro zážitkovou pedagogiku, 2004, s.14, číslo 1.

Po vysvětlení prvního pojmu prožitek musím vysvětlit i druhý pojem pedagogika. Toto slovo pochází z řeckého slova „paidagógos“, které se skládá ze dvou slov. První slovo je „pais“, což znamená hoch a druhé slovo je „agó“ vedu, tedy průvodce hochů.⁴ Pedagogika, podle Průchy a kol.,⁵ je věda a výzkum, zabývající se vzděláváním a výchovou v nejrůznějších sférách života společnosti. Není tedy vázaná pouze na vzdělávání ve školských institucích. Výklad slova pedagogika podle Jirásky⁶ je teoretická analýza a reflexe týkající se výchovných a vzdělávacích procesů, nikoliv praktické působení.

Prožitková pedagogika je pedagogický směr, který využívá prožitek jako prostředek k výchově a ke vzdělávání se. Výchova zážitkem je komplexní proces, který v sobě slučuje zážitek, vnímavost, poznání a chování, a snaží se zapojit také emoce, představivost, fyzické tělo i intelekt.

Podle Svatoše⁷ je zážitková pedagogika v první řadě samotná zkušenost, jejíž získání je podloženo vlastním prožitkem. Nemusí to však být zažívaný modus rizika či nebezpečí, ale mnohem různorodější prožitkové stavy. Od tichého rozjímání přes aktivní tvořivost až k pohybu na hranici osobního maxima. Tedy nejenom vyvolání prožitku, ale především zpracování prožitku a jeho převedení do zkušenosti, jež může být opětovně využita.

Zážitková pedagogika – zážitkové učení je založeno na osobní aktivitě žáka/účastníka kurzu. Primární je jeho zážitek vznikající při aktivním řešení nejrůznějších úkolů, reálných i modelových. Následnou reflexí (zhodnocením a zobecněním) obvykle usměrňovanou pedagogem, se zážitek transformuje do podoby v praxi využitelné zkušenosti.⁸

⁴ JIRÁSEK, Ivo. Vymezení pojmu zážitková pedagogika. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, 2004, s.6, číslo 1.

⁵ PRŮCHA, Jan; WALETROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. s.151. ISBN 80-7178-029-4.

⁶ JIRÁSEK, Ivo. Vymezení pojmu zážitková pedagogika. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, 2004. s.6., číslo 1.

⁷ SVATOŠ, Vladimír; LEBEDA, Petr. *Outdoor trénink pro manažery a firemní týmy*. Praha: Grada, 2005. 200s. ISBN 80-247-0318-1.

⁸ FRANC, Daniel; ZOUNKOVÁ, Daniela; MARTIN, Andy. *Učení zážitkem a hrou, praktická příručka instruktora*. Brno : Computer Press, a.s., 2007. 201s. ISBN 978-80-251-1701-9.

Podle Jiráska⁹ budeme tedy pod označením zážitková pedagogika nadále rozumět postižení a analýzu takových výchovných procesů, které pracují s navozováním, rozbořením a reflexí prožitkových událostí za účelem získání zkušeností přenositelných do dalšího života.

Podle Průchy a kol.¹⁰ je vymezením pojmu prožitková pedagogika také úzce spjatý pojem *učení praxí*. „Učení, jehož těžištěm je získávání odborných i životních zkušeností, poznatků, dovedností, návyků v kontextu reálné praxe. Učení praxí se odehrává na pracovištích blízky reálným podmínkám nebo v reálném životě. Je nutno integrovat vědomosti, dovednosti a návyky do funkčního celku“

2.1.1. Teorie v praxi – cyklus učení prožitkem

„Zkušenost není to, co se vám přihodí, zkušenost je to, co uděláte z toho, co se Vám přihodí.“

Aldous Huxley

Zážitek vzniká při aktivitě, která v dotyčném zanechá vzpomínku. Vzpomínka může být pozitivní i negativní. Neznamena to však, že záporný zážitek je špatný. I špatná věc může být k něčemu dobrá. Jako příklad uvádí vlastní zkušenost z mládí: *„Když mi bylo asi 10 let hrála jsem si s odznaky mého otce. Ze zvědavosti jsem strčila jeden odznak do zásuvky, dostala jsem ránu, ale nic se mi nestalo. Získala jsem bolestivou zkušenost, která se dobře uchovala v paměti.“* Důvod? Při prožívání jsou ke zpracování vjemů zapojeny téměř všechny smysly. A u mě zapojeny byly. Svůj uskutečněný pokus jsem záhy řekla rodičům a můj prožitek se stal silnější díky výprasku, který následoval. Důsledně mi vyčínily a vysvětlili, co vše se mohlo stát. Mohu tedy říct, že čím víc je člověk otevřenější, tím víc je prožitek silnější?

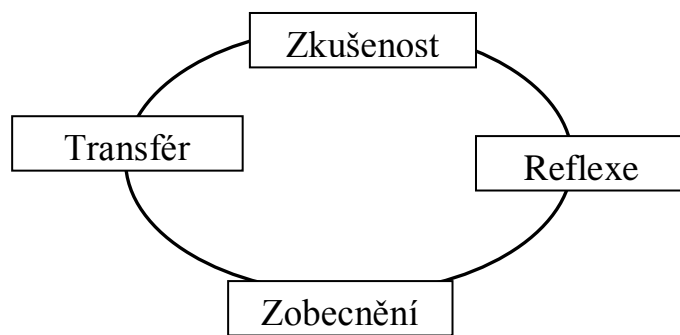
Kurt Lewin formuloval v 50. letech 20. století na základě svých experimentů v oblasti skupinové dynamiky tzv. cyklus učení prožitkem, jakožto teoretický model toho, jak se jedinec může efektivně učit z vlastní zkušenosti. Podle něj je zkušenost nejlépe využita tehdy, pokud je nejprve skupinou reflektována, následně zobecněna a poté využita pro plánování dalších činností. Cyklus má tedy čtyři stále se opakující fáze: zkušenost -

⁹ JIRÁSEK, Ivo. Vymezení pojmu zážitková pedagogika. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, 2004, číslo 1. dotisk.

¹⁰ PRŮCHA, Jan; WALETROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. 292s. ISBN 80-7178-029-4.

reflexe - zobecnění - plánování - nová zkušenost atd. Na Lewina, Deweyho, ale i Carla Piageta navázal v 70. letech David Kolb.¹¹

Podle výzkumu Davida Kolba plných 80% našeho poznání pramení z vlastních zážitků, které si následným racionálním zpracováním převádíme do podoby obecného poznatku, jímž se nadále řídíme. Poznatky odvozené z vlastní zkušenosti, jsou dlouhodobě zapamatovatelné a snadno vybavitelné. Tento fakt byl natolik zásadní, že se použil jako základ pro vznik zážitkové pedagogiky.¹² Vznikla teorie, podle které se lidé nejlépe učí z vlastních zkušeností. Je to nekonečná spirála, která může mít čtyři až pět fází. Nejčastěji uváděná sekvence, se kterou pracuje také Project Adventure, se skládá z následujících čtyř fází.¹³

Obrázek 1- cyklus učení prožitkem

Výsledkem byl model, který se běžně nazývá Kolbův cyklus. Kolbův cyklus je široce přijímán, kritizován i modifikován. Kritici někdy poukazují na jeho sekvenční charakter a jistou poplatnost západní kultuře, jindy se doporučuje místo cyklu uvažovat o nekonečné spirále učení.¹⁴

Mě osobně se líbí cyklus učení na obrázku č. 2, podle kterého jsem vypracovávala plán školního výletu.(upraveno podle Kolba, 1976)¹⁵

¹¹ ČINČERA, Jan. Kolbův cyklus. *RVP metodický portál*. [Online] 2. Prosinec 2009. [Citace:2009-12-08] dostupné na: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kolb%C5%AFv_cyklus.

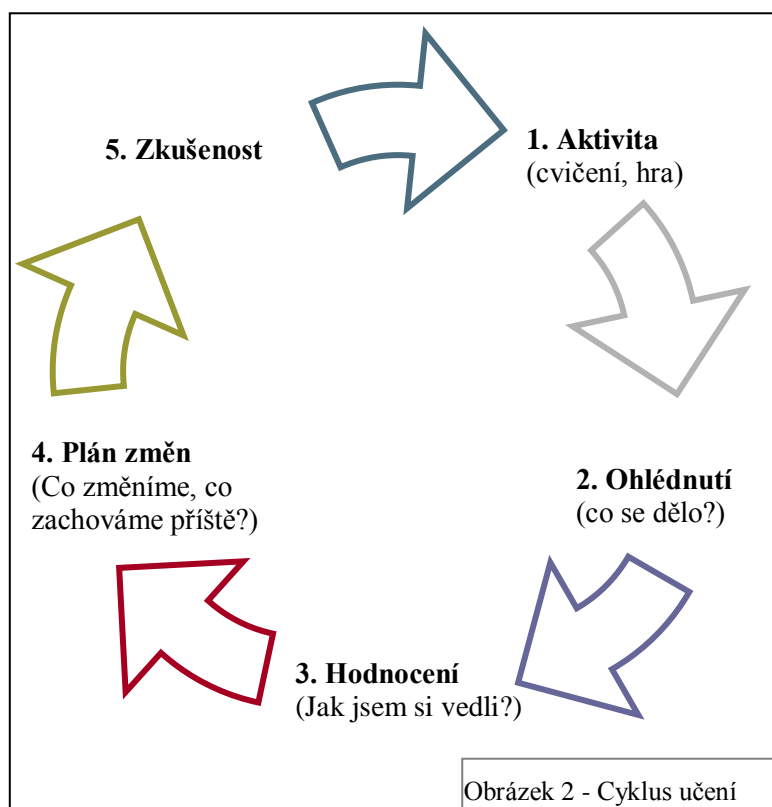
¹² SVATOŠ, Vladimír; LEBEDA, Petr. *Outdoor trénink pro manažery a firemní týmy*. Praha: Grada, 2005. 200s. ISBN 80-247-0318-1.

¹³ ČINČERA, Jan. *Práce s hrou pro profesionály*. Praha: Grada, 2007. s.16, ISBN 978-80-247-1974-0.

¹⁴ ČINČERA, Jan. Kolbův cyklus. *RVP metodický portál*. [Online] 2. Prosinec 2009. [Citace: 2009-12-08], dostupné na: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kolb%C5%AFv_cyklus.

¹⁵ SVATOŠ, Vladimír; LEBEDA, Petr. *Outdoor trénink pro manažery a firemní týmy*. Praha: Grada, 2005. s.18. ISBN 80-247-0318-1.

Prožitkové aktivity jsou užitečným nástrojem, který může učiteli pomoci, když potřebuje demonstrovat nějaký sociální jev. Nebo když chceme motivovat žáky ke změně přístupu či chování. Prožitkové akce (od jednoho od několika dní) mají mnohem větší možnosti využití. Při vyučování se projeví jen určití žáci a to zas určitým způsobem (skupiny chytrých, skupiny zlobivých). Díky tomu trvá relativně dlouho, než ve třídě nastane stav důvěry umožňující rozvoj vzájemných mezilidských stavů.¹⁶

2.2. Vývojová psychologie

V čem je dítě „jiným člověkem“ než jsme my dospělí, jak se to projevuje a jaké nároky to klade na náš vztah k němu?¹⁷ Vývojová psychologie usiluje o poznání souvislostí a pravidel vývojových proměn v jednotlivých oblastech lidské psychiky a porozumění jejich mechanismům. Psychický vývoj se projevuje kvantitativními i

¹⁶ NAAR, Dalibor; SLEJŠKOVÁ, Eva; SLEJŠKA, Zdeněk. *Manuál prožitkové pedagogiky aneb co potřebujete vědět k realizaci prožitkových kurzů*. místo neznámé : Egredior, 2002.

¹⁷ HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí, obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele a rodiče*. Praha: Grada, 2009. s. 13, ISBN 80-7178-888-0.

kvalitativními změnami, zahrnuje jak jednoduchý rozvoj, růst a úpadek, tak zásadnější proměny, které již znamenají změnu kvality¹⁸

Podle Čačky¹⁹ se ontogenetická psychologie zabývá psychickým vývojem jedince (tedy postihováním dynamiky vývojových změn duševních funkcí, jejich činitelů a mechanismů, včetně obecných principů a zákonitostí vývoje) v průběhu celého života.

Vývoj lidského jedince od jeho početí až do smrti ovlivňuje jak dědičné dispozice, tak podmínky prostředí, které působí ve vzájemné, obvyklé složité interakci.

Pro lepší porozumění zde lze vymezit tři hlavní oblasti psychického vývoje (Seifert et al., 1997; Berger a Thompson, 1998):

1. Biosociální vývoj – zahrnuje tělesný vývoj a veškeré proměny s ním spojené
2. Kognitivní vývoj – zahrnuje všechny psychické procesy, které se nějak spolupodílejí na lidském poznání
3. Psychosociální vývoj – zahrnuje proměny způsobu prožívání²⁰

2.2.1. Vymezení pojmu

Popisovat charakteristiku psychického vývoje v každém období není úkolem v mé práci, proto si dovoluji přeskochit některá z následujících období.

- Prenatální období
- Novorozenecké období
- Kojenecký věk
- Batolecí věk
- Předškolní věk
- Školní věk

Trochu podrobněji se budu věnovat pubescentům a adolescentům, protože na tuto věkovou skupinu jsem zaměřila kurz a také bakalářskou práci.

- Pubescence

Pubescence je první fáze dospívání. Je časově lokalizována přibližně mezi 11. a 15. rokem, s určitou individuální variabilitou, danou v tomto případě především geneticky.²¹

¹⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie, dětství, dospělost stáří*. Praha: Grada, 2000. s. 15, ISBAN 80-7178-308-0.

¹⁹ ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. s. 12, ISBN 80-7239-060-0

²⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie, dětství, dospělost stáří*. Praha: Grada, 2000. s. 16, 15, ISBN 80-7178-308-0.

Vývojové stádium bývá také někdy označováno jako střední školní věk nebo raná adolescence. V tomto období dochází ke komplexní proměně všech složek osobnosti dospívajícího. Nejnápadnější a pro pubescenty dosti radikální změna je tělesné dospívání spojené s pohlavním dozráváním. Z psychologického hlediska je období dospívání charakterizováno ohlášením nových silných pudových (sexuálních) tendencí a hledáním způsobů jejich uspokojování a kontroly. Zároveň je pro toto období typický rozvoj vyspělého (formálně abstraktního) způsobu myšlení.²²

Podle E. H. Eriksona je prepuberta rozhodujícím stádiem pro rozvoj sociálních vztahů. Dochází k intenzivnímu navazování kontaktů s vrstevníky. V pubertě se již vyvíjí pocit pro dělbu práce a spravedlivé šance. Bohužel začíná také vědomí, že barva kůže a cena oblečení rozhoduje o sociální hodnotě jedince.²³

Pubescenti začínají uvažovat abstraktně a začínají se osamotňovat z vázanosti rodičů, značný význam pro ně mají vrstevníci, s nimiž se ve větší míře než dříve ztotožňují.

Dítě v pubertě už nepotřebuje emocionální oporu v autoritě učitele, posuzuje spíše, zda jeho požadavky odpovídají předem stanoveným pravidlům – ty co se od nich liší, považuje za nespravedlivé a odmítá se podle nich řídit.²⁴

Pubescenti jsou často náladoví, hned jsou v depresích pak zase v elaci, snadno vybuchnou a reagují nepředvídatelně. To způsobuje proměna hormonálních funkcí, které s sebou přinášejí, jako všechny hormonální změny, další obtíže – větší či menší kolísání emočního ladění, větší labilitu a tendenci reagovat přecitlivěle i na běžné podněty. Nastává zvýšená únava a horší se soustředěnost. Jsou zmateni, jejich nálady a prožitky jsou spíše nepříjemné a sami nevědí, jak na to reagovat. Z toho plyne další podnět k podrážděnosti, rozmrzelosti. Sami nevědí, jak mají definovat svoje pocity. Hledají sami sebe.

Další změnou typickou pro období dospívání je zvýšená uzavřenost ve smyslu nechuti projevovat svoje city na venek. Stávají se introvertem. Pubescenti často podléhají

²¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie, dětství, dospělost stáří*. Praha: Grada, 2000. s. 209, ISBN 80-7178-308-0.

²² LANGMEIER, Josef a Miloš, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. Praha: Nakladatelství H&H Vyšehradská, 2002. s. 86, ISBN 80-7319-016-8

²³ ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. s. 180, ISBN 80-7239-060-0

²⁴ ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. s. 12, ISBN 80-7239-060-0

osobnímu klamu, že se jim nic nemůže stát.²⁵ Proto v tomto období nemají zábrany a proto zkoušet různé alternativy návykových látek je v tomto období velice rizikové.

Potřeba přátelství v období dospívání je velmi silná. Izolovanost a samotu pubescenti špatně nesou, přátelský vztah poskytuje určitý druh jistoty, mít důvěrného kamaráda/kamarádku, být součástí nějaké party je snaha o osamostatnění (odloučení od rodiny), které by poskytlo prostor pro další vývoj osobnosti.

- Adolescence

Termín adolescence označuje poslední věkové období předcházející dospělosti. Trvá přibližně od 15 do 20 let s určitou individuální variabilitou. Toto období můžou také ohraničit dva sociální mezníky. Prvním je ukončení povinné školní docházky. Druhým je dovršením přípravného profesního období, následované nástupem do zaměstnání.

Adolescent je jedinec, který prošel pubescencí, ale musí zvládnout úkol, naučit se být dospělým co do zkušeností, odpovědnosti, sociálního postavení, osobnostní svébytnosti.²⁶ Podstatným úkolem adolescence je tedy dosažením úrovně zralé a kultivované osobnosti.

²⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie, dětství, dospělost stáří*. Praha: Grada, 2000. s. 215,220, ISBN 80-7178-308-0.

²⁶ HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí, obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele a rodiče*. Praha: Grada, 2009. s. 205, ISBN 80-7178-888-0.

2.3. Organizace, instituce a společenství

Česká kulturní tradice výchovy a pobytu v přírodě je neuvěřitelně rozsáhlá a členitá.²⁷ Řada institucí s výše uvedenou náplní práce ke své práci využívá zážitkovou pedagogiku. V následující kapitole se pokusím představit občanská sdružení a další organizace, které pracují s věkovou skupinou 10-15let, uplatňují zážitkovou pedagogiku a působí Liberci.

Skauting²⁸

- Co to je?

Je to celosvětově největší výchovné hnutí pro děti a mladé lidi. Skauting působí ve 216 zemích a teritoriích světa. Skauting má ve světě přes 40 milionu členů.

Počátek se datuje k 1. 8. 1907 (Anglie). Zakladatelem byl Robert Baden-Powell. U nás funguje Junák – svaz skautů a skautek ČR. Je to dobrovolné, nezávislé a nepolitické sdružení ve smyslu zákona 83/90 Sb, které založil v roce 1911 středoškolský učitel A. B. Svojsík.

- Jak funguje?

Družinový systém je jedním ze základních prvků skautské výchovy. Skautskou družinu vede starší a zkušenější chlapec či dívka, tzv. družinový rádce. Mladší děvčata tvoří roje světlušek, mladší chlapci smečky vlčat. Jejich družiny se nazývají šestky.

Několik družin tvoří dohromady oddíl. Rádcové družin a jejich zástupci, podrádcové, v čele s vedoucím oddílu tvoří oddílovou radu zajišťující chod oddílu. Vychází z tradice Svojsíka a Pawllase.

- Věková skupina?

Junácká organizace se dělí do tří skupin tak, aby mohly být respektovány požadavky rozdílného přístupu k různým věkovým kategoriím dětí.

Jsou to: Světlušky a vlčata (věk 6–10 let)

Skauti a skautky (věk 11–15 let)

Rangers a roveři (věk nad 15 let)

²⁷ HANUŠ, Radek. Domácí hřiště. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, s.50, číslo 1 jaro, 2004, dotisk

²⁸ Portál skauti. [Online] 19.října 2010. [Citace: 2010-10-19] dostupné na: www.skaut.cz

Konkrétní podoba jednotlivých oddílů se liší. V některých se výchovná činnost uskutečňuje společně pro chlapce a děvčata, jinde je oddělená.

- Jak uplatňují zážitkovou pedagogiku?

Junák se rozhodl svůj program po stránce výchovné změnit a postavit tak, aby byl posunut směrem k praktickým dovednostem a nikoli pouze k znalostem.

Proto vymysleli členové Junáka experimentální skautskou stezku, která staví na kompetencích a osobním rozvoji. Vymysleli čtyři stupně skautské stezky, které provedou dobrodružně světem Země, Vody, Vzduchu, Ohně. Děti budou tímto světem procházet jako jedna z mnoha postav, podle vlastního výběru. Pomocníkem bude knížečka, ve které je přehled oblastí, které popisují svět kolem nás.²⁹ V každé oblasti je několik úkolů, které musí splnit, aby mohly postoupit dál.

- Jak to je v Liberci

V Liberci jsem našla několik skautských oddílů. Na svých stránkách bohužel nepíší, zda zkoušejí experimentální skautskou stezku. Za zmínku stojí 35. Chlapecký oddíl Pětka, 27. Oddíl střediska Mustang, 31. oddíl vodních skautů Flotila Liberec, kteří představují jedny z nejznámějších oddílů v Liberci.

Liga lesní moudrosti

- Co to je?

Táboření a činnosti ve volné přírodě představuje nosný pilíř jejich činnosti, protože mají magický účinek na lidskou duši. Společně s řadou „drobných“ prožitků se podílejí na vytváření světa přátelství, který pak formuje lidský charakter.³⁰

Liga lesní moudrosti (LLM) neboli woodcraft je dobrovolné, zájmové a nezávislé sdružení občanů. Účelem LLM je sdružovat stoupence výchovně-rekreačního hnutí woodcraft (lesní moudrost), které ve svých dílech popsal Ernest Thompson Seton a jeho český následovník Miloš Seifert. Posláním je vychovávat děti, mládež i dospělé přírodou a životem k vysoké úrovni lidství, a to tělesně, mravně, duševně a službou ke Kráse, Pravdě, Síle a Lásce.³¹

²⁹ JUNÁK, svaz skautů a skautek. *Cesta Země 1. stupeň skautské stezky*. Praha: Tiskárna Retip. 2008, s. 87, ISBN 978-8086825-25-0

³⁰ SPÁLENÝ, Pavel. *Portál Ligy lesní moudrosti*. [Online] 19. října 2010. [Citace: 2010-10-19] dostupné na: www.woodcraft.cz

³¹ SPÁLENÝ, Pavel. *Stanovy Ligy lesní moudrosti*. [Online] 22. listopad 2008. [Citace: 2010-10-19] dostupné http://www.woodcraft.cz/index.php?right=cojellm_stanovy&lan=cs

- Jak funguje?

V českých zemích hluboce zakořenily myšlenky E.T.Setona a jeho Woodcraft Indians, představující soužití člověka s přírodou dle vzoru Indiánů. Pro české prostředí toto výchovné hnutí v přírodě přizpůsobil a rozvinul středoškolský profesor přírodopisu Miloš Seifert(1887-1941) pod názvem Lesní moudrost. Česká republika patří ještě dnes k několika málo zemím, kde jsou Setonovy a Seifertovy ideje výchovy v přírodě stále živé.

Woodcraft nikdy nebyl a nestane se masovým hnutím. Významnou zásluhou hnutí, které vždy stálo spíše na okraji společnosti než v jejím středu je jeho specifický přínos ke společenské a kulturní diverzně.³²

Organizační uspořádání je dvoustupňové. Tvoří jej:

- a) základní organizační jednotky: kmeny LLM, samostatné rody LLM a strážce lesní moudrosti;
- b) ústřední orgány: valná hromada (dále jen VH), náčelnictvo.

Pro usnadnění komunikace mezi náčelnictvem a základními organizačními jednotkami může náčelnictvo jmenovat regionální koordinátory – rangery

- Věková skupina

V LLM jsou tři druhy kmenů

Dětské kmeny (převaha členů do 18 let), Kmeny pro dospělé a dospívající (převaha členů starších 15 až 18 let), Kmeny rodinné (alespoň dva manželské páry s dětmi)

Věková hranice členů není omezená. Omezení nastává pouze v organizačních jednotkách a úředních orgánech. Kmen je skupina nejméně šesti osob, přičemž alespoň jedna musí být starší 18 let. Zástupci, aby mohli hlasovat, musí mít 15 let. Ostatní jsou členy kmene bez možnosti hlasování.

- Jak uplatňují ZP

Tím, že se Woodcraft snaží ztotožnit se životem indiánu, tak i jakékoliv táboření v tomto duchu slouží jako prostředek k výchově v přírodě.

- Jak to je v Liberci?

V Liberci jsem žádný kmen nenašla. Nejbližší kmen v Libereckém kraji jsou:

Rodinný kmen Ačjuta Gotra – Doksy, Česká Lípa

dva kmeny Mladé Boleslavi

³² KUBÁT, Vlastimil. PORSCH, Josef. Domáci hřiště. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, s.84, číslo 8 podzim, 2007

Osmaka Opo – Mnichovo Hradiště, Mladá Boleslav

Omaha – Kosmonosy, Mladá Boleslav

Pionýr³³

- Co to je?

Pojem „pionýr“ pochází z francouzštiny a znamená být v něčem první, snažit se poznávat nepoznané, nebát se těžkostí nebo je čestně překonávat, pomáhat druhým, hlásit se ke svým úkolům i k něčemu navíc

Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých. Zabývá se osvětovou, výchovnou, vzdělávací, charitativní činností; obhajobou a uspokojováním zájmů a oprávněných potřeb dětí a členů sdružení. Hlásí se k „Úmluvě o právech dítěte“ a „Listině práv a svobod“ a podílí se na naplňování jejich zásad.

- Jak funguje?

Pionýr podporuje tvorbu a naplňování zejména sociálních, kulturních a sportovních programů především s ohledem na ochranu práv dětí a rozvíjení jejich zájmové činnosti.

Fungování této organizace je stejné jako u Junáka, tedy družinový systém.

Oddíly a jejich vedoucí vycházejí při sestavení oddílových plánů z nabídkových programů činnosti a kalendáře akcí a soutěží, které na jednotlivé programy navazují: Pionýrská stezka, Tábornická stezka, Přírodovědná stezka.

- Věková skupina

Individuálním členem může být každý člověk do 18let i dospělý člověk.

- Jak uplatňují ZP

Příklad jednoho programu, který v sobě má prvky ZP je BHCO - braná hra Cesta odhodlání je netradiční otevřená dobrodružná soutěž. Týmy odvážných a samostatných dětí tráví víkend (včetně noci) putováním v přírodě a plněním nejrůznějších úkolů (stavba bivaku, vaření v přírodě, první pomoc, střelba z luku, slaňování skály či pochod podle azimutu.

- Jak to je v Liberci?

³³ Pionýr. [Online] 19.5.2010. [citace:2010-10-19] dostupné na www.pionyr.cz

V Liberci jsou čtyři pionýrské skupiny - PS Františkov – oddíl Objevitelé, PS Radováňka, PS Proud.

Poslední dvě sdružení, která zde chci představit, Ratab a Odyssea, se zbývají podobným problémem jako já v bakalářské práci. Jsou cíleně zaměřené na stmelení kolektivů na druhém stupni a v prvních ročnících na středních školách.

Občanské sdružení RATAB³⁴

- Co to je?

Občanské sdružení, které vznikl v roce 1989 na popud dvou studentů gymnázia v Liberci a které už mnoho let zpřijemňuje volné chvíle studentů libereckých gymnázií.

- Jak funguje?

Každoročně pořádají letní tábor, tak trochu netradiční prázdniny, jaké jen tak někde nenajdete. Kromě toho v průběhu roku pořádají víkendové akce nebo odpolední dýchánky s kamarády.

Toto sdružení má radu o pěti členech „koule“ která se stará o chod Ratabu.

- Věková skupina

Protože pořádají tři běhy, věkové skupiny jsou různorodé. 1. jsou děti od 6 třídy do 9 třídy, 2. jsou budoucí prváci až maturanti. 3. skupinou jsou rodiče s dětmi.

- Jak uplatňují ZP

Program je sestaven adekvátně ke každé věkové skupině, z Lipnických her a použitých lipnických metod. Instruktoři, kteří připravují program, prošli několika programy, které Lipnice pořádá.

- Jak to je v Liberci?

Toto sdružení sídlí a funguje pouze v Liberci

Dále bych chtěla zmínit občanské sdružení Odyssea z Prahy, které mě zaujalo svým způsobem organizování výukových programu.

³⁴ HUMPÁL, Matěj. *Portál Ratab* [Online] [Citace: 2010-01-20] dostupné na www.ratab.cz

Odyssea³⁵

- Co to je?

Občanské sdružení, které je akreditováno u MŠMT jako vzdělávací instituce. Jeho posláním je pomáhat školám při zavádění osobnostní a sociální výchovy do běžné praxe. Jedná se o tzv. průřezové téma, které má prostupovat celou školní výukou od 1. do 9. třídy napříč předměty, projekty, semináři a školními prožitkovými kurzy.

- Jak funguje?

Členové sdružení nabízí školám připravené projekty na 1-5dní, které v průběhu školního roku realizuje. Pořádají také školení pro pedagogy v oblasti OSV.

- Věková skupina

5.-9.třída případně žáci prvních ročníků středních škol.

- Jak uplatňují ZP

Osobnostní a sociální výchova se zaměřuje na rozvoj osobnosti, sociálních dovedností a morálních postojů žáků ve škole. Používá praktické prožitkové metody vyučování.

- Jak to je v Liberci?

Tato organizace sídlí pouze ve středočeském kraji, konkrétně v Praze 9.

Další sdružení, která se zabývají volným časem dětí a mládeže a nacházejí se v Liberci, jsou Amos o. s., Spolek Rak, DDM Větrník. Také zde máme spoustu organizací, které se zabývají ekologickou výchovou a vším s tím spojeným. Je to například Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec, které se zabývá ekologickou výchovou a na svých stránkách nabízí výukové programy pro MŠ, ZŠ, SŠ a pro pedagogy.

Dalším střediskem ekologické výchovy je Suchopýr o.p.s. který zabývá ekologickou výchovou mládeže a obnovou lesních společenstev na území Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory. Dále pak Jizersko-ještědský horský spolek, Střevlík a Čmelák.

³⁵ *Portál Odyssea*. [Online] 10.dubna 2010. [Citace: 2010-04-10] dostupné na www.odyssea.cz

3. Projekt kurzu na zlepšení komunikace a spolupráce na druhém stupni základních škol

Anglické slovo „teambuilding“, v překladu tmelení kolektivu formou zážitkových kurzů, je populární hlavně ve firmách, které se snaží dohánět úroveň firemní prestiže západního světa. V poslední době se však slovo „teambuilding“ stále častěji dostává do škol, a to i na první stupeň.

Stále populárnější teambuilding je dnes především velký byznys. Ne vždy ho vedou profesionálové, kteří dokážou odhadnout, co psychologické hry s týmem i duševním rozpoložením jeho členů udělají. Právě v lidech, kteří kurzy organizují, však někdy bývá kámen úrazu. O to nebezpečnější může být neodborně vedený teambulding na školách. Často ho nabízejí lidé, kteří nemají dost zkušeností a nerozumějí práci s dětmi. Přebírají metody z psychoterapeutických výcviků nebo z různých kurzů, kterými prošli. Stává se, že program je sestaven z her, které instruktor sám zažil a do programu je vkládá, aniž by si uvědomil, pro jakou skupinu jsou vhodné a jaký typ reflexe se zde hodí.

Pro děti není například vhodná třeba hra známá jako "zrcadlo", kdy tým hledá na svých jednotlivých členech dobré a špatné vlastnosti. Dítě nemusí kritiku od svých vrstevníků přijmout tak snadno jako dospělý.

Vztahům ve třídě příliš nepomůžou kurzy, jejichž organizátoři nemají ponětí o tom, co se v kolektivu děje během roku. Pokud nejsou přímo ze školy, měli by o dětech alespoň získat co nejvíc informací. Živnost na pořádání kurzů si může zařídit v podstatě kdokoli a neexistuje žádná oficiální akreditace pro toho, kdo nabízí své služby školám.

3.1. Cíle

V rámci své práce jsem vytvořila cíle programu, které specifikují, jaký kurz chci udělat. Po rozpracování programu jsem sestavila očekávané výstupy.

Cíle programu:

1. Vytvořit program, který je zaměřen na stmelení kolektivu.
2. Pokusit se sestavit univerzální program, který by mohla použít jakákoliv třída z druhého stupně.
3. Najít třídy, které nově vznikly díky spojení 2-3 tříd v jednu.
4. Vyzkoušet tento program alespoň na čtyřech třídách.
5. Pomoci metody akčního výzkumu vytvářet vhodný program.
6. Kurz by měl pozitivně ovlivnit atmosféru ve třídě tím, že účastníky sblíží skrze silné společné zážitky a otevřenou komunikaci.

Očekávané výstupy:

Spolupráce

1. Žáci sami dokážou zformulovat odpověď na otázku. K čemu je dobrá spolupráce.
2. Žáci si při diskuzi neskáčou do řečí.
3. Žáci si dokážou naslouchat.

Komunikace

4. Žáci a učitelé dokážou lépe komunikovat mezi sebou, díky společným reflexím.
5. Učitel se dokáže začlenit mezi žáky díky možnosti se zapojit do programu jako účastník nebo jako fotograf.

Vzájemné respektování

6. Žáci dokážou otevřeně projevovat vlastní názory a respektovat odlišné postoje druhých.
7. Žáci umí spolupracovat ve skupině a pomocí skupinových aktivit prohlubují důvěru mezi sebou.
8. Žáci na základě vlastních přímých zkušeností dokážou sami zformulovat pravidla chování na kurzu.

S dobrým kolektivem se dobře pracuje a to nejenom ve třídě, ale i ve firmě. A když je dobře odvedená práce, jsou lepší i výsledky. Na stejném principu pracuje i Odyssea.

3.2. Dramaturgie kurzu

3.2.1. Specifikace cílové skupiny

Při výběru cílových skupin jsem se zaměřila na základní školy, které spojují třídy z důvodu malého počtu žáků. Cílem práce bylo vytvořit program, který by pomohl skupině žáků zlepšit nejen vztahy, ale také působit jako primární prevence sociálně patologických jevů ve třídě.

Tento postup spojování se objevil v 6. třídě ze základní školy Sokolská a spojováním vznikla třída o celkovém počtu 30 žáků. Při tomto velkém počtu dětí se třída musí dělit na polovinu při Matematice, Fyzice, Českém jazyce a samozřejmě při výuce cizích jazyků.

Podle mého názoru škola pravděpodobně ušetří na jednom učiteli, ale zapomíná na to, že je tu nová třída, která se nezná a je potřeba s touto třídou pracovat. Děti přijdou do nového třídního klima, které jim není známé. Důsledkem toho může být riziko nově vzniklých konfliktů ve třídě a zhoršený prospěch celé třídy.

Zajímalo mě, kolik škol spojuje třídy z důvodu malého počtu dětí v jedné třídě. V okrese Liberec je 71³⁶ základních škol zapsáno v rejstříku škol na MŠMT. Telefonicky jsem kontaktovala 27 škol, které měly víc jak jednu třídu v ročníku. Ve 13 základních školách zatím nemuseli nikdy spojit třídy na druhém stupni. 14 základních škol spojilo třídy na druhém stupni, ale ne vždy dva páté ročníky do jedné šesté třídy. Přibližně 80% kontaktovaných škol tedy spojilo páté třídy. Tyto školy jsem primárně oslovila. Dále jsem zjistila, že se spíše spojují třídy na prvním stupni a to první třídy do jedné druhé třídy.

3.2.2. Charakteristika kurzu

Kurz je vhodný především pro nově vzniklé nebo spojené třídy, pro třídy s větším počtem nově příchozích žáků, ale samozřejmě i pro jakékoli jiné třídy. Zaměření kurzu je na zlepšení spolupráce, prohloubení důvěry mezi žáky, zlepšení komunikace mezi žáky a učiteli. Kurz by měl pozitivně ovlivnit atmosféru ve třídě tím, že účastníky sblíží skrze silné společné zážitky a otevřenou komunikaci. Nabízí rovněž ideální příležitost k tomu, aby si žáci na základě vlastních přímých zkušeností sami zformulovali pravidla chování ve své třídě.

³⁶ *Rejstřík škol a školských zařízení*. Verze 1.96. [Online] 25. Října 2010. Citace [2010-10-25] dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/rejstrik-skol-a-skolskych-zarizeni-5>

Žáci procházejí pečlivě promyšleným programem, který před ně staví různé výzvy. Většinou se jedná o úkoly náročné na týmovou spolupráci. Velká část programu probíhá venku v přírodě. Další část programu rozvíjí schopnost otevřeně projevovat vlastní názory a respektovat odlišné postoje druhých.

3.2.3. Tvorba rozpočtu

První kurz

Při stanovování ceny kurzu jsem musela vzít v úvahu počet dní a nocí, počet snídaní, obědů, večeří, amortizaci půjčeného vybavení. Dále jsem se musela rozhodnout, zda budu hradit instruktorům stravu a ubytování, nebo se budou instruktoři z části na ceně podílet. Pro lepší představu mého výpočtu ceny kurzu jsem sestavila tabulku.

ROZPOČET č.1	dny	cena	celkem
ubytování	2	2x135,-	270Kč
počet snídaní	2	2x50,-	100Kč
počet obědů	3	3x80,-	240Kč
počet večeří	2	2x80,-	160Kč
pitný režim	3	3x5,-	15Kč
amortizace			30Kč
ostatní náklady			40Kč
Dopravu si třída hradí sama			
CELKEM			845Kč

Tabulka 1 rozpočet č. 1

ROZPOČET č.2	dny	cena	celkem
Ubytování	2	2x100,-	200Kč
počet snídaní	2	2x50,-	100Kč
počet obědů	2	2x80,-	160Kč
počet večeří	2	2x80,-	160Kč
pitný režim			0Kč
Amortizace			0Kč
ostatní náklady			0Kč
Dopravu si třída hradí sama			
CELKEM			610Kč

Tabulka 2 rozpočet č. 2

Rozpočet číslo 1 je bez slevy a je vypočítaný podle ceníku, který nabízí kemp Sedmihorky na svých internetových stránkách www.campsedmihorky.cz³⁷. V tomto rozpočtu se počítá i s instruktory. Protože mi bylo řečeno od třídních učitelek, že cena kurzu je dost vysoká, snažila jsem se vyjednat slevu a sestavila rozpočet číslo 2. Snížila jsem počet obědů, pitný režim (dá se vymyslet i vlastních zásob), amortizaci a ostatní náklady. Celková cena činila 610Kč na žáka, přišla mi přijatelná, i když se v rozpočtu číslo 2 nepočítá s platy instruktorů.

³⁷ Autocamp sedmihorky. [Online] 25. Října 2010. Citace [2010-10-25] dostupné: www.campsedmihorky.cz

Rozpočet a financování druhého až čtvrtého kurzu

Po kurzu v Sedmihorkách jsem musela udělat pár zásadních změn. První byla změna místa (více v odstavci 4.1.5.) a druhá byla změna ceny kurzu z důvodu levnějšího ubytování a s možností lepšího stravování.

Sestavila jsem si poslední rozpočet číslo 3, ve kterém se počítá i s instruktory.

ROZPOČET č.3	Dny	cena	Celkem
počet nocí	2	2x70,-	140Kč
počet snídaní	2	2x30,-	60Kč
počet obědů	3	3x50,-	150Kč
počet večeří	2	2x50,-	100Kč
pitný režim	Započítán ve stravě		
Amortizace			30Kč
ostatní náklady			20Kč
Dopravu si třída hradí sama			
CELKEM			500Kč

Tabulka 3 rozpočet č. 3

Konečná cena kurzu byla stanovena na 500 Kč na osobu. Dopravu si třída hradila sama. Cena byla sestavena podle ceníku, uvedeném na internetovém odkazu chalupy desna.prosek.org.³⁸

Abych měla dostatek rekvizit a dostatek kancelářského materiálu a nemusela si ho půjčovat, podala jsem si žádost o poskytnutí dotace ze Sportovního fondu Městského obvodu Liberec Vratislavice nad Nisou ve výši 3600 Kč. Celkové náklady za kancelářské potřeby a rekvizity činily 5200Kč. Grant mi byl přiznán v plné výši, čímž se mi snížily ostatní náklady a amortizace. Zbylé peníze jsem mohla využít pro jiné účely.

Stravování bylo zajištěno v restauraci, vzdálené přibližně 100 metrů od chalupy. Majitel restaurace měl však v plánu během druhého kurzu ukončit svou podnikatelskou činnost. A proto bylo nutné zajistit náhradní stravování. Nacházela se možnost využití služeb další restaurace, ale z důvodů vysokých cen jsem od tohoto záměru odstoupila.

Dovážení jídla z místní školní jídelny bylo finančně dostupné, ale doprava jídla nemohla být zajištěna, protože nebylo k dispozici auto po celou dobu kurzu.

³⁸ Horská základna Desná. [Online] 5.srpna2008 [Citace: 2010-06-08], dostupné na: desna.prosek.org

Kuchyň v chalupě byla dostatečně vybavená pro přípravu jídel. Zkontaktovala jsem proto zástupce Střední Odborné Školy Liberecké obor kuchař a nabídla jsem jim možnost udělání si praxe, ale nešlo to. Argumentem bylo, že jejich praxe už probíhá.

Z důvodů omezených finančních možností jsem si nemohla dovolit zaměstnat kuchařku.

Možnost, že bychom si vařili na místě sami, se mi nelíbila z časových a organizačních důvodů. Poprosila jsem tedy o pomoc rodinu. Díky své rodině jsem mohla uskutečnit jediný a nejlepší možný způsob stravování. Pomazánky, svačiny, omáčky jako svíčková, rajska, slepice na paprice a třeba i rizoto jsme připravily doma. Uvařená jídla jsem autem dopravila na chalupu a uskladnila. Přílohy jako knedlíky nebo těstoviny jsem vařila na místě. To celé nám instruktorům zabralo mnohem méně času. Na tomto způsobu vaření jsem ušetřila nemalou část peněz. Uspořené peníze jsem použila na zaplacení cestovních výloh instruktorů a také jako odměny.

3.2.4. Propagace

Připravený program jsem musela vyzkoušet na čtyřech třídách. V lednu 2008 jsem kontaktovala školy v Liberci. Komunikace probíhala pomocí emailu a některé školy jsem navštívila osobně. Úspěch nebyl moc velký. Důvodů tohoto neúspěchu bylo mnoho. Ten zásadní byl časový. Po Vánočních svátcích a po Novém roce trvalo nějaký čas, než učitelé zareagovali na můj email. V lednu bylo už pozdě ptát se škol, zda by nechtěly jet na školní výlet. V tuto dobu už měli třídní učitelé většinou naplánováno, co podniknou před koncem školního roku. Pro kontaktování je vhodnější začátek školního roku. Tedy září nejlépe říjen. Další důvod byla neochota učitelů. Setkala jsem se s neochotou, ale také i obavou, že třídu nezvládnou. Učitelé, kteří na škole učili déle, se obávali se svou třídou někam jet na dvě noci, důvod byl vždy stejný. „*Třída zlobí, nezaslouží si někam jet.*“

Naopak mladí pedagogové, kteří jsou na škole jen chvíli, mají velké ambice a chtěli by něco podniknout sami. Myslím si, že svou roli zde sehrála pohodlnost a také si někteří kantoři nemohli dovolit odjet na tři dny kvůli svým povinnostem. Tento rok se na mou prosbu ozvala pouze jedna třída a to ze základní školy Broumovská. Jednalo se o sedmou třídu.

V září 2009 jsem kontaktovala opět stejné školy v Liberci a také některé školy z Jablonce nad Nisou. Po zkušenostech z minula jsem opět navštívila některé školy osobně a k mému údivu jsem zjistila, že můj email ani nečetli. Změnila jsem tedy taktiku a napsala strohý, ale o to více přímý email. Na internetových stránkách jsem si vyhledala emaily třídních učitelů a učitelek druhého stupně. Tam, kde jsem je nenašla, jsem se opět obrátila

na ředitele školy. Zanedlouho potom mi přišlo deset odpovědí, že je můj nápad zaujal. Po krátké komunikaci vzešly čtyři školy vhodné pro mou bakalářskou práci. V roce 2009 jsem uspořádala zbylé školní výlety.

3.3. Metodika kurzu

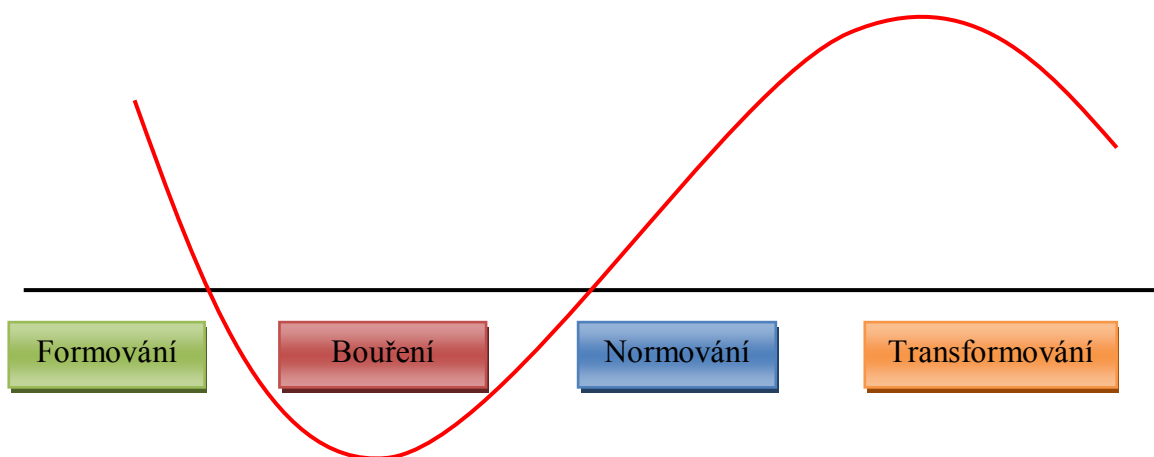
3.3.1. Metodická východiska

1. Skupinová dynamika

Každý den programu byl rozčleněn do pěti programových bloků, každý blok se skládal z několika podprogramů. Každý podprogram obsahoval jednotlivé hry a sledoval specifické cíle.

Kooperativní hry (nejen ty) jsou za sebou řazeny tak, že vytvářejí stále vyšší nároky na schopnost domluvit se ve skupině na společném řešení problému. Dochází k prvním konfliktům a k pokusům o dodržování dohodnutých pravidel. Objevují se přirození vůdci skupiny. A to je náznak skupinové dynamiky. V průběhu společného projektu prochází skupina určitými vývojovými fázemi, pro které je charakteristická různá míra pohody i schopnosti skupiny fungovat jako celek.³⁹

V nejznámější klasifikaci rozlišuje Bruce Wayne Tuckman následující fáze:

Obrázek 3 – skupinová dynamika

Vysvětlení pojmů

- **Formování** – První fáze bezprostředně po setkání skupiny. Skupina je nejistá, probíhá rozhodování o vůdci, vzájemné poznávání, navazování vztahů, vymezení vlastního prostoru.

³⁹ ČINČERA, Jan. *Práce s hrou pro profesionály*. Praha: Grada, 2007. s.31, ISBN 978-80-247-1974-0.

- **Bouření** – Toto období je provázeno opadnutím euforie, přiznáním, že ne vše je ve skupině ideální. Ve skupině roste napětí, zpochybňování důvěry vůdce i nabízených aktivit.
- **Normování** – Nyní jde o ověřování a zafixování nové struktury skupiny a o nastolení jasných pravidel spolupráce. Skupina funguje jako jednota, zná své silné a slabé stránky.
- **Transferování** – Činnost skupiny se ukončuje, vzniká určitá úzkost z konce kurzu. S jistou nadsázkou jde skupinu nazvat jakousi funkční rodinou s dobrými vztahy.

2. Dobrodružná vlna

Práce s hrou podle cyklu učení prožitkem, neboli sekvence hry, má tři základní fáze:

1. Briefing
2. Hra
3. Debriefing

Briefing zahrnuje část přípravy před hrou. Do této přípravy patří:

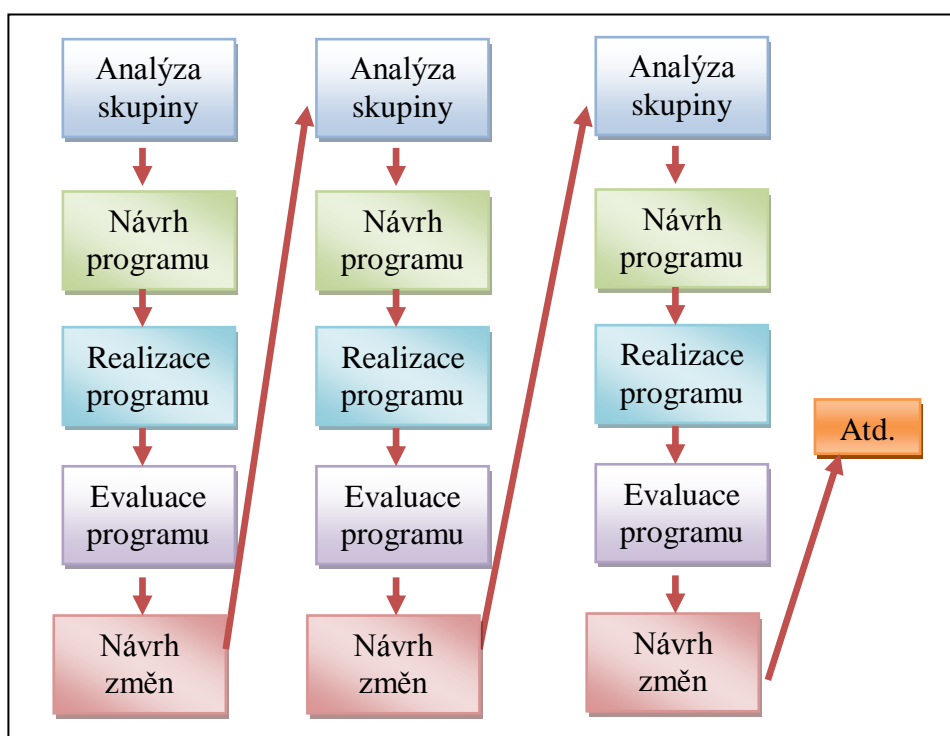
1. Volba aktivity podle: cíle kurzu, prostředí, dostupných pomůcek, tělesného stavu účastníků.
2. Zarámování, které může být: fantastické – používá zápletky z prostředí, které není spojené se životem účastníků, univerzální – prostředí, které je vztažné k lidským zkušenostem (nástup do práce), izomorfní – prostředí, které je všem známé (škola).
3. Dělení do skupin podle následujících způsobů:
 - nahodilé - např. losování, které umožní dělení podle různých principů
 - spontánní - necháme žáky rozdělit se sami
 - řízené – instruktor určí skupiny, většinou tak, aby byli vyrovnané
 - delegované - určení kapitánů, kteří si volí svůj tým

Následuje samotná **Aktivita** neboli hra, která je zakončena závěrečným **Debriefingem**. Těžištěm aktivit je v dobrodružné vlně závěrečná diskuze, která by se měla probíhat následujícím způsobem: jako první začínáme Reflexí (co a jak?) – připomeneme obsah hry. Druhá fáze je Zobecnění (Proč?) – zde hledáme zobecnění problému a jeho vztah k realitě. Poslední je Transfer (Co dál?) – zde se žáci snaží sami vyjádřit, jak budou s danou zkušeností pracovat.

3.3.2. Akční výzkum

Cílem mé bakalářské práce bylo navrhnout a realizovat kurz na posílení komunikace a spolupráce pro čtyři třídy. Během realizace připraveného kurzu jsem uplatnila principy akčního výzkumu. V tomto případě chápeme akční výzkum jako nepřetržitou sérii událostí a činností. Palán⁴⁰ se opírá o teorii W. Frenche, který říká, že teorii akčního výzkumu můžeme definovat jako proces systematického sběru dat o fungování zkoumaného systému v relaci k stanoveným záměrům a cílům. Jde také o zahrnující proces zpracování těchto dat v rámci systémové zpětné vazby, jehož výsledkem je obvykle plán dalších akcí zaměřený na změnu vybraných systémových proměnných, dále vlastní proces implementace plánovaných akcí vycházející ze společně zformulovaných hypotéz a navazující proces evaluace výsledků realizovaných akcí založený na sběru dalších dat atd.

Akční výzkum (action research) je ztotožňován s otázkou "Co se stane, provedu-li nějakou změnu?" Základními stavebními prvky modelu jsou: sběr dat, zpětná vazba a zpracování dat, plánování akcí a realizace akcí. V následujícím schématu je teorie akčního výzkumu aplikovaná na kurzy, které jsem uskutečnila.

Obrázek 4 – teorie akčního výzkumu

⁴⁰ PALÁN, Josef F. *Efektivní marketingová organizace* Participační akční výzkum nedoceněný nástroj manažerského vzdělání a praxe, Česko, databáze článkové bibliografie. 658, S. 72-77,

Vysvětlení pojmů:**1. Analýza skupiny**

Je pilotážní předvýzkum, který je podle Gavory prvním vstupem do terénu, ve kterém chceme provádět výzkum. Slouží především k seznámení s prostředím výzkumu a díky tomu k předejití chybných výchozích předpokladů.⁴¹ Pilotážní předvýzkum jsem provedla před kurzem. Jeho cílem bylo seznámit se s cílovou skupinou ještě před uskutečněním kurzu. Analýza skupiny byla prováděná následujícím způsobem. Poprosila jsem v každé škole o jednu vyučovací hodinu (45minut), ve které jsem žákům vysvětlila účel a program kurzu. Poté jsem třídu rozdělila do skupin a vysvětlila pravidla kooperační hry Obelisk Zin.

Obelisk Zin – žáci jsou rozděleni do několika skupin. Každá skupina dostane kartičky s indiciemi, které si rozdělí stejným dílem. Jednotlivec nesmí tyto indicie nikomu ukazovat ani nikomu dát. To, co z nich vyčte, může prezentovat pouze vlastními slovy. Úkolem skupiny je vypočítat matematickou slovní úlohu a to v co nejrychlejší čas.

Za tak krátkou dobu skupina nemohla dojít k výsledku, děti byly pod časovým tlakem a můj cíl byl zjistit informace, které bych mohla porovnat po skončení kurzu pomocí dotazníků.

Do terénního zápisníku jsem zaznamenala:

- Odmítání spolupráce s instruktorem
- Odmítání zapojení do aktivity
- Nespokojenost se skupinou
- Míra vulgarity projevu
- Útoky na žáky skupiny
- Identifikace vůdce

Na kurzu a seznamovacích hodinách jsem použila kvalitativní metodu nestrukturovaného pozorování. Při tomto způsobu pozorovatel vstupuje do pozorování bez předem připraveného systému, není zaangažovaný do pozorovaných jevů, pracuje z odstupů.⁴² Z kurzů jsem si pořizovala terénní zápisky do připraveného formuláře, do kterého jsem si dělala čárky k příslušným kolonkám. Na samotném kurzu jsem se soustředila především

⁴¹**GAVORA, Petr.** *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. s.68, ISBN 978-80-7315-185-0

⁴²**GAVORA, Petr.** *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 1996. s.16, ISBN 80-85931-15-X

na interakci mezi žáky. S třídní učitelkou jsem udělala krátký rozhovor, ve kterém mě zajímal její názor na třídu a jednotlivé žáky.

2. Návrh programu

Kurz by se měl opírat o poznatky z analýzy skupiny, dále by měl pozitivně ovlivnit atmosféru ve třídě tím, že účastníky sblíží skrze silné společné zážitky. Kurz nabídne rovněž i ideální příležitost k tomu, aby si žáci na základě vlastních přímých zkušeností sami zformulovali pravidla chování ve své třídě. Žáci budou procházet programem, který před ně staví různé výzvy. Většinou se jedná o úkoly náročné na týmovou spolupráci. Velká část programu bude probíhat venku v přírodě. Zlepšení spolupráce, prohloubení důvěry mezi žáky, zlepšení komunikace mezi žáky a učiteli. To jsou pilíře programu.

3. Realizace programu

Pod tímto heslem zobrazím program, který ve skutečnosti proběhl s danou třídou. V programu zvýrazním hry, které neproběhly podle návrhu programu. Dále vysvětlím pravidla her.

4. Evaluace programu

Evaluace programu je vyhodnocení realizace programu, odůvodnění změn, které nastaly a následná doporučení pro realizaci dalších kurzů.

Metody použité k evaluaci:

Pozorování – Slouží k zachycení určitých jevů, procesů, činností a jejich hodnocení. Pozorujeme buď letmo, nahodile (nestrukturované pozorování), nebo s určitým záměrem (strukturované pozorování). Na záměrné pozorování je třeba se připravit, vytvořit si plán, tzn. stanovit si konkrétní cíl, obsah a postup. Na kurzu a seznamovacích hodinách jsem použila kvalitativní metodu nestrukturovaného pozorování. Při tomto způsobu pozorovatel vstupuje do pozorování bez předem připraveného systému, není angažovaný do pozorovaných jevů, pracuje z odstupu.⁴³ Z kurzů jsem si pořizovala terénní zápisky do připraveného formuláře, do kterého jsem si dělala čárky k příslušným kategoriím, které jsem hodnotila.

Dotazník – Dotazník je nejčastěji používanou písemnou metodou ke hromadnému zjišťování a vyhodnocování údajů. Správné sestavení dotazníků a jeho použití však není jednoduchá záležitost a vyžaduje určitý stupeň odborné znalosti a praxe.

Sestavila jsem dva dotazníky, které zkoumaly, zda byl nějaký posun u žáků před a po skončení kurzu. Pro ukázkou přikládám dotazníky do přílohy (viz příloha č. 1- 4)

⁴³**GAVORA, Petr.** *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 1996. s.16, ISBN 80-85931-15-X

Další dotazník, který jsem sestavila, zkoumal pocity žáku, které měly během her. Na základě toho jsem mohla vyhodnotit, zda jednotlivé hry splnily očekávaný cíl.

Rozhovor – Slouží ke shromažďování dat a informací přímou komunikací. Ta může probíhat formou volného rozhovoru či rozhovoru řízeného, kdy tazatel postupuje podle předem stanovených otázek. S třídní učitelkou jsem udělala krátký řízený rozhovor, ve kterém mě zajímal její názor na třídu a jednotlivé žáky.

Ať už jsou uplatněny jakékoliv evaluační metody či postupy, nejde pochopitelně jen o ně. Je třeba si uvědomit, že smyslnost hodnocení je podmíněna především společnou prací všech zúčastněných, otevřenou komunikací mezi nimi, jejich snahou hledat konsensus a schopnost dospět ke společnému řešení.

5. Návrh změn

Na základě evaluace jsem navrhla změny, které vedly k zlepšení jednotlivých sekvencí akčního výzkumu a v neposlední řadě k zlepšení programu kurzu.

4. **Prezentace jednotlivých kurzů**

4.1. **ZŠ Broumovská**

Broumovská 847, Liberec 1, 463 01

Tel: 482 710 876

www.zsbroumovska.cz

ředitel školy: PaedDr. Vladimír Bůta

zástupce školy: Mgr. Věra Dostrašilová

hospodářka školy: Bc. Michala Číhová

4.1.1. **Analýza skupiny**

Třídní učitelkou v 7A je Zuzana Jedličková, která vyučuje anglický a český jazyk.

Ve třídě je 28 dětí, 13 dívek a 15 chlapců. Děti se znají z místa bydliště.

Z rozhovoru s paní učitelkou vyplynulo, že žáci jsou bezproblémoví a klidní. Třída jezdí každý rok na školní výlety, které jsou zaměřené spíše na cestování, poznávání hradů a zámku. Na seznamovací akci chtěli žáci jet, aby vyzkoušeli něco nového a paní učitelka tuto nabídku využila z důvodu pracovní vytíženosti.

Obelisk Zin – počet žáků při aktivitě bylo 26 z 28. Z pozorování vyplynulo:

Kategorie	Indikátor	Počet/ podíl ze třídy v %
1. Odmítání spolupráce s instruktorem	Žák nedává pozor, povídá si se spolužákem. Žák nereaguje na otázku odpovědí.	3 / 11,5%
2. Odmítání zapojení do aktivity	Žák nespolupracuje. Aktivita žáka je pomalá.	6 / 23%
3. Nespokojenost se skupinou	Žák nahlas projevuje svůj nesouhlas.	10 / 38,4%
4. Míra vulgarity projevu	Počet vulgárních slov	5
5. Útoky na členy skupiny	Počet incidentů	2
6. Identifikace vůdce	Vnitřní pocit	Jirka

Tabulka 4 terénní zápisník

Doplňující informace k terénnímu zápisníku.

Add 1.: Tato otázka pojednává o spolupráci se mnou jako s instruktorem. Na začátku hodiny (přibližně 7-10min) jsem žákům vysvětlila souhrnné informace ke kurzu. 3 žáci z 26 nechtěli spolupracovat. Pravděpodobně z důvodu nezájmu o kurz. Ostatní žáci projevovali zájem.

Add 2.: Add 2.: Na danou otázku jsem soustředila, když jsem rozdělovala třídu do pěti skupin po 5 až 6 lidech. Jelikož měla otázka zjišťovat ochotu k aktivitě, zjišťovala jsem motivaci dětí ke hře.

Add 3.: Při této otázce jsem zjišťovala reakci žáků na náhodné řízené rozdělení. - Po rozdělení do skupin byla cítit určitá dávka neochoty spolupracovat právě díky složení vytvořených skupin.

Add 4.: V této otázce jsem zjišťovala hovorovou mluvu žáků, během celé vyučovací hodiny.

Add 5.: Cílem této otázky bylo zjistit míru osobních útoků ve skupině během hry. Stejní tři žáci, kteří nechtěli spolupracovat, vyvolali pouze dva drobné incidenty. Příčinou incidentu byla slabá účast při plnění úkolů, což se nelíbilo zbylým členům skupiny.

Add 6.: Tato otázka se zabývala zjištěním dominantního projevu žáků. Svým vnitřním citem a za pomoci pozorování jsem hledala osobnost, která by mi pomohla navázat bližší kontakt s žáky. Autoritou třídy se projevil Jirka, který byl zároveň i předsedou třídy.

4.1.2. Návrh programu

Návrh kurzu podle jednotlivých bloků. „Kurz číslo 1.“

Při sestavování kurzu jsem postupovala podle zásad dobrodružné vlny a skupinové dynamiky. Kladla jsem důraz na seznamovací, kooperační a důvěrové hry.

NÁVRH 1.	1. Den	2. Den	3. Den
Ráno		Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně	Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně
dopoledne I. 9:30 - 11:00	9:45 -10:00 příjezd ubytování IceBreakers	kooperace 3.	balení, úklid Impresionista
dopoledne II. 11:00 - 13:00	Seznámení 1. Důvěra 1.	Zarámování fyzicky náročná hra	závěrečná reflexe
oběd 13:00			odjezd
odpoledně I. 14:30 - 16:30	Seznámení 2. Kooperace 1.	Spolupráce 3. fyzicky náročná hra	
odpoledne II. 16:30 - 18:00	Kooperace 2. Důvěra 2.	Divadlo část 1	
večeře 18:00			
večer 19:00 - 20:00	Seznámení 3.	Divadlo část 2 sebepoznání 1.	

Tabulka 5 kurz č. 1

Kurz rozepsaný podle jednotlivých her. Názvy her jsem z části převzala z knih, z kterých jsem čerpala a zčásti přizpůsobila vlastním představám.

1. den	2. den	3. den
příjezd	rozcvička	rozcvička
jmenovky	SNÍDANĚ	SNÍDANĚ
pravidla	motýlci	balení
dotazník	vajíčko	impresionista
řazení	kamasůtra	reflexe
kolíbání	OBĚD	
přenášení po kládě	bludiště	
OBĚD	ufo	
ubytování	divadlo	
Ulička důvěry	VEČEŘE	
slepý čtverec	divadlo	
lana	101 věcí	
VEČEŘE	dopis sobě	
limeriky		
zelená karta		

Příjezd – děti přijely v 9:45.

Jmenovky - pomocí samolepících štítků a lihových fixů jsme si udělali jmenovky a připevnili na dobře viditelné místo.

Dotazník – do předpřipravených archů, ve kterých jsou napsané otázky typu, kdo má doma psa, kdo je alergický na seno, či maminka pracuje jako švadlena..., se sbírají podpisy dětí, který to tak mají.

Řazení – může být na kládě, na čáře, na laně se děti řadí podle velikosti, data narození, znamení zvěrokruhu...

Kolíbání – mezi dva žáky se postaví jeden, který si dá ruce křížem na svá ramena, zpevní se jako prkno a pomalu padá dopředu na člověka, který je připraven k jeho zachycení. Opatrně ho odhodí zpět a on padá dozadu na člověka, který je taktéž připraven k zachycení.

Přenášení po kládě – Skupina má vybranou osobu, která se nesmí dotknout země. Skupina má za úkol přemístit osobu na druhou stranu stanoviště pomocí špalíků, které mají k dispozici. Osoba, která se nesmí dotknout země, se nesmí nosit a jeden špalík musí držet vždy dvě osoby.

Tabulka 6 program č. 1

Ulička důvěry – Skupina se postaví do dvou řad proti sobě, natáhnou ruce naproti sobě a jeden odvážlivec se zeptá nahlas „Kamarádi můžu?“ po jednohlasné odpovědi „Ano“ se dotyčný rozeběhne do uličky a ostatní postupně před ním zvedají ruce.

Slepý čtverec – Skupina, která má zavázané ruce a drží se lana, který je spojený, má za úkol udělat čtverec. Nesmí přitom mluvit a jen jeden se smí pohybovat, ale i přesto se stále musí držet lana.

Lana – nízké přeazy udělané z lan na živých stromech

Limeriky – Třída je rozdělaná do několika skupin, ty mají za úkol v co nejrychlejší čas naučit se básničky a odříkat je rozhodčímu přesně tak jak jsou napsané. Jeden se naučí básničku, ten pak v jiné místnosti učí tu samou báseň svého spoluhráče a spoluhráč pak řekne rozhodčímu, opět v jiné místnosti.

Zelená karta – V každém hracím kole se snaží dvojice hráčů o tom druhém dozvědět co nejvíce informací, poté přistupují před kontrolu, která prověří jejich znalosti, dvojice se v každém kole mění.

Rozcvička – první den aerobik, druhý den uklidňující relaxační masáž

Motýlci – Skupina je rozdělaná do dvojic a má za úkol přenést čtverečky 5x5cm z bodu A do bodu B a to za pomoci brčka. Nasají a pod tlakem mezi papírkem a brčkem přenášejí.

Vajíčko kosmonautem – třída je rozdělaná do skupinek po pěti až šesti. Každá skupinka dostane jedno čerstvé vejce, 20 brček a jeden metr izolepy, nůžky, jejich úkolem je v časovém limitu sestavit pro vejce ochranný štít aby se při letu z výšky nerozbilo. Po uplynutí času každá skupina svého kosmonauta vypustí. Komu se nerozbije, ten vyhrává.

Kámasútra – Zábavný fyzicky náročný závod jednotlivců, při němž je nutné intenzivně komunikovat s ostatními. V průběhu hry se hráči sdružují do různě početných skupin a v nich pak předepsaným způsobem absolvují trať.

Bludiště – v mřížce, která má 8x8 polí je vyznačená jen jedna správná cesta o které ví rozhodčí. Třída má za úkol dostat se po jednom z jedné strany na druhou a to co v nejkratším čase a s co nejmenším počtem trestných bodů. Trestný bod se dává za stoupnutí mimo danou cestu. Skupina u celé hry nesmí mluvit.

Ufo – třída se rozdělí do skupin o stejném počtu dětí, v každé skupině se určí pořadí, kdo bude první až poslední. Cílem je v co nejkratším čase uběhnout trasu a po cestě si házet létajícím talířem. Podle určeného pořadí (První hodí druhému, druhý hodí třetímu, ... až pátý opět prvnímu.) Hází se vždy dopředu, s talířem se nesmí chodit.

Divadlo – ve skupinkách na určitý námět se vytvoří scénář, podle kterého se pak zahraje daný děj.

101 věcí – výtvarně sebereflexní program. Hráči vytvářejí stránky do imaginárního katalogu splněných přání.

Dopis sobě – každý účastník napíše dopis, ve kterém bude mít své dojmy a pocity z kurzu, svá přání a rozhořčení. Tento dopis mu pak přijde přesně za rok na jeho adresu.

Impresionista – Družstva hráčů malují velké pointilistické obrazy, barvy však mohou k plátnu transportovat pouze na zadaných částech těla.

4.1.3. Realizace programu

Na školní výlet jelo 24 dětí, z toho 13 dívek. Tři žáci nemohli jet z finančních důvodů. První třídní kurz se konal ve vyhlášeném kempu v Sedmihorkách u Turnova. Ubytování bylo zajištěno v chatkách - holky a kluci zvlášť po 3-4 lůžkách na chatce. Stravování jsme měli formou plné penze. Na jídlo se docházelo do nedaleké hospůdky. V kempu probíhaly i jiné školní výlety, které nám narušovaly program hlavně ve večerních hodinách. Kurz probíhal podle sestaveného programu, až na hru Zelená karta, která se nemohla uskutečnit, protože se setmělo brzy po osmé hodině večer. Bohužel nebyl prostor, kde by se daná hra mohla uskutečnit. Druhý den ráno se tři žáci zamkli v chatce a nepřišli na rozcvičku. Přes půl hodiny nereagovali na klepání ani na jakoukoliv jinou výzvu. Program pokračoval dále bez nich. Třídní učitelka na ně čekala na zápraží. Když vylezli, hájili se tím, že spali a nic neslyšeli. Paní učitelka vyřešila situaci po svém, zavolala rodičům, ať si pro ně přijedou. Jednalo se o stejné žáky, kteří nespolupracovali, když jsem prováděla analýzu skupiny.

Zbýlý program kurzu proběhl bez problému.

4.1.4. Evaluace programu

→ Rozhovory

Během kurzu jsem prováděla rozhovory jak s třídní učitelkou, tak s žáky, rozhovory se vztahovaly na stanovené cíle kurzu, zejména na komunikaci a spolupráci.

Žáci komentovali především spolupráci a stmelování kolektivu. Jako odpověď na otázku „K čemu je dobrá spolupráce?“ v rozhovorech na konci kurzu uváděli že:

- spolupráce mezi sebou vede k lepším výkonům, než když tu samou práci udělá jednotlivec (k tomuto tvrzení se připojilo 17/85% žáků).
- při kolektivní práci se udělá více práce (4/5% žáků se připojilo k tvrzení)

Na otázku „Jaká rizika s sebou přináší spolupráce ve skupině?“ žáci reagovali tak, že mohou nastat konflikty z důvodů nesympatie (19% žáků), špatného naslouchání (24% žáků), a sobectví (57% žáků).

Z rozhovoru s třídní učitelkou vyplynulo, že si nemyslí, že by se komunikace zlepšila. Domnívá se ale, že žáky poznala výrazně lépe, než při běžných vyučovacích hodinách ve škole. Dále v rozhovoru zmínila, že trest, který uložila žákům (po incidentu, který nastal druhý den ráno) měl sloužit jako odstrašující příklad pro další případné incidenty.

→ **Dotazníkové šetření**

Dotazník vyplňovali pouze žáci, třídní učitelka se této metody výzkumu neúčastnila. Dotazník zkoumal dvě oblasti:

- Hodnocení vztahů mezi dětmi a s učitelem

Respondentů bylo 24, otázek 6. Počty odpovědí/podíl ze třídy v % na jednotlivé otázky:

- Na školním výletě jsem poznal víc své spolužáky.

Ano 6/25%, Spíše ano 9/37,5%, Nevím 3/12,5%, Spíše ne 2/8,3%, Ne 3/12,5%, Bez odpovědi 1/4,2%

- Školní výlet stmelil víc náš kolektiv

Ano 11/45,8%, Spíše ano 4/16,6%, Nevím 4/16,6%, Spíše ne 2/8,3%, Ne 3/12,5%, Bez odpovědi 0%

- Poznám jsem paní učitelku jinak než ve škole

Ano 9/37,5%, Spíše ano 6/25%, Nevím 5/20,8%, Spíše ne 3/12,5%, Ne 1/4,2%, Bez odpovědi 0%

- Poznám jsem své spolužáky jinak, než je vidám ve škole.

Ano 9/37,5%, Spíše ano 5/20,8%, Nevím 3/12,5%, Spíše ne 2/8,3%, Ne 5/20,8%, Bez odpovědi 0%

- Myslíš, že si teď více rozumíte?

Ano 2/8,3%, Spíše ano 2/8,3%, Nevím 1/4,2%, Spíše ne 1/4,2%, Ne 3/12,5%, Bez odpovědi 6/25%

- Mezi ostatními dětmi jsem se cítil dobře.

Ano 9/37,5%, Spíše ano 8/33,3%, Nevím 4/16,6%, Spíše ne 0%, Ne 3/12,5%, Bez odpovědi 0%

- Hodnocení kurzu

Na otázku týkající se náročnosti 12/50% dětí zhodnotilo kurz jako málo fyzicky náročný, pouze 2 děti uvedly kurz jako velmi fyzicky náročný. V zastoupení druhů her by 17/70,8% dětí uvítalo v programu více zábavných her, 7/29,2% více pohybových her.

→ **Pozorování**

Z pozorování, které jsem udělala, vyplynulo, že:

- Při hře „Přelety - nízká lana“ padlo nejvíce prostých slov, která byla řečena v nepřímé návaznosti na někoho. Osočování se zde nevyskytlo.
- Třída požadovala více osobního volna, aby mohla trávit více času s žáky z ostatních škol.
- Žáci si na základě vlastních zkušeností sami zformulovali pravidla chování na kurzu. Dále třídní učitelka slíbila, že udělá s celou třídou novou dohodu, podle které se budou snažit řídit ve škole.
- Ke konci kurzu byl znatelný posun k lepšímu, a to zejména týkající se komunikace ve skupině, žáci si při diskuzi neskáčou do řeči a dokážou si vzájemně naslouchat.

Po celou dobu kurzu, při jednotlivých hrách, jsem si dělala do terénního zápisníku poznámky, pomocí čárek k příslušným kategoriím. Protože zkoumám, zda je program správně sestaven, zda motivace, která je připravena, je dostačující, zaměřila jsem se pouze na záporné reakce.

Kategorie	Indikátor	Počet
1. Odmítání spolupráce s instruktorem	Žák nedává pozor, povídá si se spolužákem. Žák nereaguje na otázku odpovědí.	48
2. Odmítání zapojení do aktivity	Žák nespolupracuje. Aktivita žáka je pomalá.	30
3. Nespokojenost se skupinou	Žák nahlas projevuje svůj nesouhlas.	61
4. Míra vulgarity projevu	Počet vulgárních slov	Více jak 70
5. Útoky na členy skupiny	Počet incidentů	6
6. Identifikace vůdce	Vnitřní pocit	Jirka, Honza Tomáš

Tabulka 7 terénní zápisník

Doplňující informace k terénnímu zápisníku

Add 1.: Tato otázka pojednává o spolupráci se mnou jako s instruktorem. – První den byla znát velká neochota k jakékoliv aktivitě. Důvodem mohlo být vzájemné poznávání.

Add 2.: Tato otázka měla zjistit zájem a ochotu ke hře. – Převážná většina třídy ochotně spolupracovala, až na skupinu tří žáků, o kterých jsem se již zmiňovala.

Add 3.: Při této otázce jsem zjišťovala reakci žáků na náhodné řízené rozdělení. – První den byla ochota žáků veskrze záporná, ale pozdějším postupným seznamováním byl znát kladnější přístup.

Add 4.: V této otázce jsem zjišťovala hovorovou mluvu žáků. – Byla oblíbená určitá skupina slov, kterou často používali. I přes neustálé napomínání, jsem nezpozorovala zlepšení.

Add 5.: Cílem této otázky bylo zjistit míru osobních útoků ve skupině. – Díky analýze skupiny jsem byla připravena na výbušné reakce určitých jedinců, kteří se nakonec kurzu nezúčastnili. Konflikty, které se na kurzu vyskytly, nebyly vážného rázu a jednalo se pouze o drobnější výměny názorů.

Add 6.: Tato otázka se zabývala zjištěním dominantního projevu žáků. V průběhu plnění úkolů se projevíly další vůdčí osobnosti, jejichž aktivity jsem využila při přípravě dalších her.

4.1.5. Návrh změn

Ze všech informací které se mi podařily získat, jsem vyhodnotila, že je potřeba z organizačních důvodů učinit následující změny:

- Najít jiný prostor pro pořádání kurzů. Místo pro kurz nebyl vhodný. Děti se nedokázaly soustředit na hry, protože v okolí chatek byla spousta cizích dětí, které narušovaly soustředění mých žáků.
- Sestavit jiný rozpočet. Částka 610 Kč na žáka byla pro tento kurz nedostačující. Cena nestačila na pokrytí materiálových nákladů spojených s kurzem.

Změny v programu:

- Změnit časový harmonogram. Děti si stěžují, že mají málo času pro sebe. Proto navrhuji vymyslet místo bloku seznámení 3. večer zábavnější a odpočinkový.
- Změnit zařazení bloku přelety - nízká lana. Tento blok bych zařadila raději až na druhý den, děti byly hodně roztěkané a nesoustředěné.
- Ulička důvěry – tuto hru bych zařadila do posledního dne a to na rozloučenou. Děti probíhají uličkou, která zanechává v účastnících kurzu vzpomínky, a zároveň kurz uzavírá.

- Zaměřit se na zarámování her, tedy na motivaci. Je potřeba žáky lépe motivovat aby pro ně byla hra zajímavější a žáky vtáhla lépe do tématu.

Změna dotazníkové evaluace:

- Dotazník Sedmihorky 2008 je lepší rozdělit do dvou různých dotazníků. První zaměřený na pocity ze hry a druhý na dojmy z kurzu.

4.2. Dobiášova 7

Dobiášova 851/5, Liberec, 460 06

Tel: 485 130 257

www.dobiasova.cz

ředitel školy: Mgr. Ivo Svatoš

zástupce ředitele: Mgr. Jana Paštová

sekretářka ředitele školy: Jana Pecinová

4.2.1. Analýza skupiny

Třídní učitelkou v 7A je Lenka Křenovská, stala se jí v šesté třídě. Je učitelkou Výtvarné výchovy, Hudební výchovy a Pracovních činností. Ve třídě je 19 dětí, z toho 10 kluků. Po rozhovoru s třídní učitelkou na téma jak vidí svou třídu, vyplynulo, že se jedná vesměs o běžné žáky v tomto věku, až na pár alergiků a jednoho hyperaktivního jedince.

„Ve třídě mám hodně alergiků, jsou to takoví chudáčci. Když něco provedou, nepřiznají se, ale napráskají to na sebe.“

Dále z rozhovoru vyplynulo, že jako třída byly pouze na jednom školním výletě přes noc, na chalupě u paní učitelky.

Obelisk Zin – počet žáků při aktivitě bylo 17 z 19. Z pozorování vyplynulo:

Kategorie	Indikátor	Počet/podíl ze třídy v %
1. Odmítání spolupráce s instruktorem	Žák nedává pozor, povídá si se spolužákem. Žák nereaguje na otázku odpovědí.	1 / 5,8%
2. Odmítání zapojení do aktivity	Žák nespolupracuje. Aktivita žáka je pomalá.	1 / 5,8%
3. Nespokojenost se skupinou	Žák nahlas projevuje svůj nesouhlas.	1 / 5,8%
4. Míra vulgarity projevu	Počet vulgárních slov	7
5. Útoky na členy skupiny	Počet incidentů	0
6. Identifikace vůdce	Vnitřní pocit	Tomáš

Tabulka 8 terénní zápisník

Doplňující informace k terénnímu zápisníku.

Add 1.: Tato otázka pojednává o spolupráci se mnou jako s instruktorem. Na začátku hodiny (přibližně 7-10min) S přístupem žáku jsem byla spokojená.

Add 2.: Tato otázka měla zjistit zájem a ochotu ke hře. Projevovala se touhou po poznání něčeho nového a zajímavého.

Add 3.: Při této otázce jsem zjišťovala reakci žáků na náhodné řízené rozdělení. Při rozdělování do skupin, nastal problém pouze s Michalem, který trpě hyperaktivitou. Chtěl si vybrat skupinu sám, ale nemohl se rozhodnout, ke kterým žákům se přidá.

Add 4.: V této otázce jsem zjišťovala hovorovou mluvu žáků. Žáci byli slušní s výjimkou hyperaktivního Michala.

Add 5.: Cílem této otázky bylo zjistit míru osobních útoků ve skupině. Žádný konflikt se nevyskytl.

Add 6.: Tato otázka se zabývala zjištěním dominantního projevu žáků. Svým vnitřním citem a za pomoci pozorování jsem hledala onoho žáka – Při analýze skupiny jsem neobjevila vůdčí osobnost.

4.2.2. Návrh programu

Vzhledem ke změně konání místa kurzu jsem byla nucena změnit program. Některé hry jsem musela přizpůsobit rázu a povaze krajiny, jiné naopak úplně vypustit. Nahradila jsem je jinými a vhodnějšími.

Návrh kurzu podle jednotlivých bloků. „Kurz číslo 2.“

NÁVRH 2.	1. Den	2. Den	3. Den
Ráno		Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně	Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně
dopoledne I. 9:30 - 11:00	Příjezd, ubytování, IceBreakers 1.	IceBreakers 2.	balení, úklid Divadlo část 2
dopoledne II. 11:00 - 13:00	Seznámení 1. Důvěra 1.	fyzicky náročná hra	závěrečná reflexe
oběd 13:00			odjezd
odpoledně I. 14:30 - 16:30	Kooperace 1. Fyzicky náročná hra	Divadlo část 1. Kooperace 3.	
odpoledne II. 16:30 - 18:00	Kooperace 2. Důvěra 2.	Tvořivost - Kooperace 4.	
večeře 18:00			
večer 19:00 - 20:00	Sebepoznání 1. Seznámení 2.	sebepoznání 2. výtvarno	

Tabulka 9 program č. 2

Kurz rozepsaný podle jednotlivých her.

1. den	2. den	3. den
příjezd	rozcvička	rozcvička
jmenovky	SNÍDANĚ	SNÍDANĚ
pravidla	motýlci	divadlo
rozehříváčka	sms	dopis sobě
dotazník	bludiště	balení
řazení	rozehříváčka	ulička
kolíbání	divadlo	odjezd
klávesnice	OBĚD	
lávová řeka	limeriky	
OBĚD	vajíčko	
maxi golf	VEČEŘE	
balonky	masky	
VEČEŘE		
zelená karta		

Příjezd – děti přijely v 9:45.

Jmenovky - pomocí samolepících štítků a lihových fixů jsme si udělali jmenovky a připevnili na dobře viditelné místo.

Dotazník – do předpřipravených archů, ve kterých jsou napsané otázky typu, kdo má doma psa, kdo je alergický na seno, či maminka pracuje jako švadlena..., se sbírají podpisy dětí, který to tak mají.

Řazení – může být na kládě, na čáře, na laně se děti řadí podle velikosti, data narození, znamení zvěrokruhu...

Kolíbání – mezi dva žáky se postaví jeden, který si dá ruce křížem na svá ramena, zpevní se jako prkno a pomalu padá dopředu na člověka, který je připraven k jeho zachycení. Opatrně ho odhodí zpět a on padá dozadu na člověka, který je taktéž připraven k zachycení.

Klávesnice – ve čtverci na zemi o rozměrech 6x6 m je rozházeno přibližně 40 čísel. Úkolem třídy je vymyslet takovou taktiku, aby se dotkli všech čísel popořadě, jak jdou za sebou a to v co nejkratším čase. Při tom ve čtverci může být vždy jen jeden.

Tabulka 10 kurz č. 2

Lávová řeka – Celá třída má za úkol dostat se z bodu A do bodu B, musí přitom každý vždy stát aspoň jednou nohou na koberečku, který má k dispozici. Jakmile se dotkne nohou země, umírá a ve hře nesmí pokračovat, jakmile nikdo nestojí na koberečku, koberec propadá peklu a nelze ho využít dál ke hře. Koberec můžou vzít do ruky a podávat si ho. Z těchto informací, které dostanou, musí vymyslet taktiku, aby mohli splnit úkol hry.

Maxi golf – je to golf ve větším měřítku. Místo golfového míčku je tenisák a místo golfové hole je klacek, který si skupina sama najde. Jamky jsou schované v terénu. Třída je

rozdělena do skupin přibližně po pěti a vyhrává ta, která zdolá všechny jako první. Pravidla hry: skupina si rozdělí pořadí. Kdo bude první až pátý, v tomto pořadí se pak střídají v předávání hole. První předá po odpalu druhému, druhý předá třetímu, ... až pátý opět prvnímu. S míčem se nesmí chodit.

Balonky – Hra se odehrává v místnosti. Třída jako skupina má za úkol udržet ve vzduchu co nejvíce nafouknutých balonků. Jakou vymyslí taktiku je na nich.

Zelená karta – V každém hracím kole se snaží dvojice hráčů o tom druhém dozvědět co nejvíce informací, poté přistupují před kontrolu, která prověří jejich znalosti, dvojice se v každém kole mění.

Rozcvička – první den aerobik, druhý den uklidňující relaxační masáž

Motýlci – Skupina je rozdělaná do dvojic a má za úkol přenést čtverečky 5x5cm z bodu A do bodu B a to za pomoci brčka. Nasají a pod tlakem mezi papírkem a brčkem přenášejí

SMS – Žáci rozdělení do skupin, si podle tabulky kde jsou ohodnocená písmena z abecedy, sestaví text, který napíší na papír. Potom si ve skupině určí, jaký písmenka budou a začnou zapisovat zprávu do fiktivního mobilu. A to tak, že každé zmáčknutí klávesy znamená uběhnout určitý úsek. Když budu chtít napsat AHOJ, tak písmenko A najdu pod klávesou číslo 2 a musím ho zmáčknout jednou. Osoba, která má písmeno A poběží daný úsek jednou. Písmeno H najdu pod číslem 4 a musím ho zmáčknout 2x, osoba která má písmeno H poběží daný úsek dvakrát. A takhle to pokračuje dál. Vyhrává to družstvo, které napíše nejvíce ze svého textu v určitém časovém limitu.

Bludiště – v mřížce, která má 8x8 polí je vyznačená jen jedna správná cesta o které ví rozhodčí. Třída má za úkol dostat se z jedné strany na druhou a to co v nejkratším čase a s nejmenším počtem trestných bodů. Trestný bod se dává za stoupnutí mimo danou cestu. Skupina u toho nesmí mluvit.

Limeriky – Třída je rozdělaná do několika skupin, ty mají za úkol v co nejrychlejším čase naučit se básničky a odříkat je rozhodčímu přesně tak jak jsou napsané. Jeden se naučí básničku, ten pak v jiné místnosti učí tu samou báseň svého spoluhráče a spoluhráč pak řekne rozhodčímu, opět v jiné místnosti.

Vajíčko kosmonautem – třída je rozdělaná do skupinek po pěti až šesti. Každá skupinka dostane jedno čerstvé vejce, 20 brček a jeden metr izolepy, nůžky, jejich úkolem je v časovém limitu sestavit pro vejce ochranný štít aby se při letu z výšky nerozbilo. Po uplynutí času každá skupina svého kosmonauta vypustí. Komu se nerozbije, ten vyhrává.

1. den	2. den	3. den
příjezd	rozcvička	rozcvička
jmenovky	SNÍDANĚ	SNÍDANĚ
Pravidla	motýlci	divadlo
rozehříváčka	bludiště	dopis sobě
Dotazník	sms	balení
Řazení	OBĚD	ulička
Kolíbání	divadlo	odjezd
klávesnice	limeriky	
OBĚD	rozehříváčka	
lávová řeka	vajíčko	
maxi golf	VEČEŘE	
	masky	
VEČEŘE		

Bludiště – v mřížce, která má 8x8 polí je vyznačená jen jedna správná cesta o které ví rozhodčí. Třída má za úkol dostat se po jednom z jedné strany na druhou a to co v nejkratším čase a s co nejmenším počtem trestných bodů. Trestný bod se dává za stoupnutí mimo danou cestu. Skupina u celé hry nesmí mluvit.

Masky – za pomoci sádrových obvazu si děti navzájem vyrobí masky vlastních obličejů.

Divadlo – ve skupinkách na určitý námět se vytvoří scénář, podle kterého se pak zahraje daný děj.

Dopis sobě – každý účastník napíše dopis, ve kterém bude mít své dojmy a pocity z kurzu, svá přání a rozhořčení. Tento dopis mu pak přijde přesně za rok na jeho adresu.

Ulička důvěry – Skupina se postaví do dvou řad proti sobě, natáhnou ruce naproti sobě a jeden odvážlivec se zeptá nahlas „Kamarádi můžu?“ po jednohlasné odpovědi „Ano“ se dotyčný rozeběhne do uličky a ostatní postupně před ním zvedají ruce.

Tabulka 11 kurz č.2 realizovaný

4.2.3. Realizace programu

Zbylé kurzy se pořádaly v Desné u Černé Říčky v chatě pražských skautů. Na chalupě byla společenská místnost, kuchyň, jídelna, sociální zařízení, jeden pokoj pro chlapce, druhý pokoj pro dívky a třetí pokoj pro vedoucí. Nové prostředí s sebou přineslo i změnu her a časového harmonogramu.

Termín konání byl 13. -15. 5. 2009. Na kurz jelo 14 dětí z toho 7 dívek a 7 kluků. Třídní učitelka s sebou musela vzít svou postiženou dceru Terezku. Díky dceři se zapojovala do všech her a stala se plnohodnotným účastníkem kurzu.

Oproti prvnímu kurzu, bylo sepisování dohody zdlouhavé, třída neměla potřebu žádnou dohodu sepisovat. Domnívali se, že je to zbytečné. Dopisovala se postupně během kurzu. Zdravotní stav některých dětí, byl pro mě celkem svazující. Ve třídě bylo hodně alergiků a tři žáci měli astma. Často se odvolávali na svůj zdravotní stav a hry nechtěli hrát. To mělo za následek negativní přístup ostatních žáků ke hře. Z tohoto důvodu bylo důležité vyvolat u žáků silnou motivaci a vzbudit jejich zájem.

Programové změny jsem pro přehlednost zvýraznila: Lávová řeka musela být z časové tísně přesunuta na 14:30. Všechny hry jsem nemohla uskutečnit, protože třídní učitelka si vyžádala dva bloky pro sebe a pro svůj program – na hry Balonky a Zelená karta už nezbyl čas.

Druhý den jsem musela některé hry mezi sebou prohodit. Po trochu náročných hrách se hodně odpočívalo. Přecenila jsem fyzickou zdatnost žáků.

4.2.4. Evaluace programu

→ **Rozhovory**

Z rozhovoru se žáky vyplynulo, že Žáci si dohodu vezmou s sebou do školy, kde ji představí ostatním spolužákům, kteří na kurz nejeli a slíbili, že ji budou doplňovat a respektovat.

→ **Dotazníkové šetření**

Formou dotazníku jsem vyhodnocovala postoj dětí ke hrám, které se uskutečnily, a ke školnímu výletu jako celku (v tomto případě byl použit dotazník před i po kurzu).

Hry žáci hodnotili vždy po skončení dne, zaměřila jsem se na kooperační a důvěrové hry, z jejichž hodnocení vyplynulo:

- Podcenila jsem hry na důvěru, žáci popisovali své negativní pocity z hry Kolibání. Báli se důvěřovat druhým. 8/53,3% lidem se hra nelíbila, měli divný pocit a báli se. 6/40% žáků se hra líbila, museli si důvěřovat.
- Naopak kooperační hry byly úspěšné, např. ve hru Maxigolf shledalo 11/73,3% dětí jako hru zábavnou, která se jim líbila, 2/13,3% žáků zmínilo, že se spolužáky tvořili dobrý tým a semkli se.

Pro hodnocení školního výletu jako celku byl podstatný dotazník po skončení kurzu. Jeho vyhodnocení podává následující informace:

- U 11/73,3% žáků se očekávání před výletem trochu nebo zcela naplnila, pouze u 4/26,6% se očekávání nenaplnila.
- Na otázku „Myslíš si, že si třída teď bude víc rozumět a víc si pomáhat?“ 5/33,3% dětí odpovědělo, že ano, 6/40% si situací do budoucna nebylo jisto a 4/26,6% žáků odpovědělo, že ne.
- Většina žáků (53,3%) uvedla, že si během kurzu našla nové kamarády.

→ **Pozorování**

- Dcera Terezka, na kurzu přispěla k tomu, že se děti nad sebou a nad svým chováním zamyslely.
- Děti se skrze Terku více sblížily s paní učitelkou.
- Při sestavování dohody se děti uzamkly do sebe a mlčky seděly. V reflexi jsme se k dohodě vracely, ale třída pravidla doplňovala velmi neochotně.

Po celou dobu kurzu, při jednotlivých hrách, jsem si dělala do terénního zápisníku poznámky, pomocí čárek do příslušných kategorií. Protože zkoumám, zda je program správně sestaven, zda motivace, která je připravena je dostačující, zaměřila jsem se pouze na záporné reakce.

Kategorie	Indikátor	Počet
1. Odmítání spolupráce s instruktorem	Žák nedává pozor, povídá si se spolužákem. Žák nereaguje na otázku odpovědí.	38
2. Odmítání zapojení do aktivity	Žák nespolupracuje. Aktivita žáka je pomalá.	víc jak 70
3. Nespokojenost se skupinou	Žák nahlas projevuje svůj nesouhlas.	11
4. Míra vulgarity projevu	Počet vulgárních slov	Méně jak 50
5. Útoky na členy skupiny	Počet incidentů	3
6. Identifikace vůdce	Vnitřní pocit	Tomáš

Tabulka 12 terénní zápisník

Doplňující informace k terénnímu zápisníku.

Add 1.: Tato otázka pojednává o spolupráci semnou jako s instruktorem – S přístupem žáku jsem byla spokojená. Byla lepší oproti prvnímu kurzu, lépe komunikovali.

Add 2.: Tato otázka měla zjistit zájem a ochotu ke hře. – zájem o hry byl malý, převládala pohodlnost a lenost žáků.

Add 3.: Při této otázce jsem zjišťovala reakci žáků na náhodné řízené rozdělení. – Jejich přístup mi připadal lhostejný. Rychle se smířili s danou situací.

Add 4.: V této otázce jsem zjišťovala hovorovou mluvu žáků. – Žáci byli slušní s výjimkou hyperaktivního Michala.

Add 5.: Cílem této otázky bylo zjistit míru osobních útoků ve skupině. – Konflikt nastal dvakrát, při hře vajíčko kosmonautem. Příčinou sporu byl hyperaktivní Michal.

A jednou při hře klávesnice, kde příčinou konfliktu bylo vzájemné nenaslouchání si.

Add 6.: Tato otázka se zabývala zjištěním dominantního projevu žáků. Svým vnitřním citem a za pomoci pozorování jsem hledala onoho žáka – V průběhu kurzu jsem vyzorovala změnu v chování u Tomáše, který se začal projevovat jako vůdčí osobnost.

Paní učitelka si s třídou velice dobře rozuměla. Osobně si myslím, že za to může přístup třídní učitelky, která se snaží s celou třídou dělat třídnické hodiny jednou týdně. Také se snaží scházet s rodiči dětí i mimo školu. Pokouší se je více zapojit do výchovy jejich dětí.

4.2.5. Návrh změn

Ze všech informací, které se mi podařily získat během kurzu, jsem vyhodnotila, že již není potřeba dělat změny v organizaci.

Navrhované změny se týkají pouze programu:

- Upustit od hry Zelená karta a nechat volný prostor pro program třídní učitelky.
- Spojit divadlo do dvou bloků jdoucích po sobě. Žáci ztratili koncentraci k danému úkolu, protože mezi zadáním a samotným představením uplynulo mnoho času, spojeného s plněním jiných her.
- Dále navrhuji místo Lávové řeky hru Slepý čtverec, z důvodu osobního přesvědčení, že hra nesplnila svůj účel.

4.3. ZŠ Liberec Sokolovská

Sokolovská 328, Liberec 13, 460 14

Tel: 481 120 586

www.zssokol.cz

ředitelka školy: Mgr. Ludmila Moravcová

zástupce ředitele: Milan Vondrouš

výchovný poradce: Irena Říhová

Následující kurz byl pro šestou třídu s třiceti žáky jen na dva dny. Proto jsem blok Seznámení 2. spojila s blokem Výtvarno a to formou vhodného zarámování. Dále jsem vypustila blok fyzicky náročnou hru 2.

4.3.1. Analýza skupiny

Třídní učitelkou v 6A je Dagmar Slováčková. Je učitelkou anglického a českého jazyka. Málo kdy se jí podaří mít celou třídu pohromadě z důvodu velkého počtu žáků. Na její vyučovací hodině jsou děti vždy rozdělené do dvou skupin.

Ve třídě je 30 žáků, z toho 20 holek. Je to třída spojená ze dvou pátých ročníků. Na podzim prošli žáci seznamovacím sezením, které pro ně připravila organizace Divizna. Díky velkému počtu dětí ve třídě se třída musí dělit na polovinu při Matematice, Fyzice, Českém jazyce a samozřejmě i při výuce cizích jazyků. Pro 6A to bude první společný výlet. Z rozhovoru paní učitelka uvedla, že je ve třídě malá trpělivost si naslouchat. Spojení dvou tříd z loňských pátých ročníků, hůře nesou dívky. Ve třídě je mezi děvčaty boj o chlapce a děvčata se navzájem často pomlouvají. Spojením tříd se rozpadla některá přátelství.

Obelisk Zin – počet žáků při aktivitě bylo 29 z 30. Z pozorování vyplynulo:

Kategorie	Indikátor	Počet/ podíl z třídy v %
1. Odmítání spolupráce s instruktorem	Žák nedává pozor, povídá si se spolužákem. Žák nereaguje na otázku odpovědí.	1 / 3,4%
2. Odmítání zapojení do aktivity	Žák nespolupracuje. Aktivita žáka je pomalá.	1 / 3,4%
3. Nespokojenost se skupinou	Žák nahlas projevuje svůj nesouhlas.	4 / 13,8%
4. Míra vulgarity projevu	Počet vulgárních slov	10
5. Útoky na členy skupiny	Počet incidentů	2
6. Identifikace vůdce	Vnitřní pocit	Dominik

Tabulka 13 terénní zápisník

Doplňující informace k terénnímu zápisníku.

Add 1.: Tato otázka pojednává o spolupráci se mnou jako s instruktorem. S přístupem žáků jsem byla spokojená. Problém byl pouze s jedním žákem a jeho negativním přístupem. Do plnění úkolu se žáci vrhli s radostí, v zápětí jsem ale zjistila, že jejich matematické znalosti jsou ještě nedostačující.

Add 2.: Tato otázka měla zjistit zájem a ochotu ke hře. Byla zde znát soutěživost mezi žáky, z čehož přirozeně vyplynul i zájem o hru.

Add 3.: Při této otázce jsem zjišťovala reakci žáků na náhodné řízené rozdělení. Jedna skupina vykazovala známky neochoty být spolu. Další skupinka nepřijala žáka s negativním přístupem a já byla nucena přidělit ho k jiné skupině.

Add 4.: V této otázce jsem zjišťovala hovorovou mluvu žáků. Oproti prvnímu a druhému kurzu byla tato třída při této hře značně vulgární.

Add 5.: Cílem této otázky bylo zjistit míru osobních útoků ve skupině. Konflikt se objevil v již zmíněných dvou skupinách v add 3.

Add 6.: Tato otázka se zabývala zjištěním dominantního projevu žáků. Ve třídě se projevil třídní šašek, ale nebyla jsem si jistá jeho dominantním postavením ve třídě.

4.3.2. Návrh programu

Kurz byl pro šestou třídu s třiceti žáky jen na dva dny. Proto jsem blok Seznámení 2. spojila s blokem Výtvarno a to formou vhodného zarámování. Dále jsem vypustila fyzicky náročnou hru 2.

Návrh kurzu podle jednotlivých bloků a her.

„Kurz číslo 3.“

NÁVRH 3.	1. Den	2. Den
Ráno		Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně
dopoledne I. 9:30 - 11:00	Příjezd, ubytování, IceBreakers 1.	IceBreakers 2.
dopoledne II. 11:00 - 13:00	Seznámení 1. Důvěra 1.	Divadlo část 1. -Kooperace 3.
oběd 13:00		
odpoledně I. 14:30 - 16:30	Kooperace 1. Fyzicky náročná hra	Divadlo část 2
odpoledne II. 16:30 - 18:00	Tvořivost - Kooperace 2.	balení, úklid, závěrečná reflexe
večeře 18:00		odjezd
večer 19:00 - 20:00	sebepoznání 1. výtvarno	

Tabulka 14 kurz č. 3

1. den	2. den
příjezd	rozcvička
jmenovky	SNÍĐANĚ
pravidla	Motýlci
Rozehříváčka	Sms
Dotazník	Bludiště
Řazení	Rozehříváčka
Kolíbání	Divadlo
Klávesnice	OBĚD
OBĚD	Divadlo
maxi golf	Dopis sobě
limeriky	Ulička
vajíčko	Odjezd
VEČEŘE	
masky	

Tabulka 15 program č. 3

4.3.3. Realizace programu

Termín výletu byl 18. -19. 5. 2009. Na kurz jelo 8 kluků, 18 holek a třídní učitelka. Podle předpokladů, se třída na první pohled zdála jako skupina dvou tříd na jednom školním výletu. Jakmile začal program, tento nepatrný rozdíl mezi nimi pomalu mizel. Snažila jsem se co nejvíce měnit skupiny a rozdělovat je co nejzajímavějším způsobem, aby to pro ně bylo spíše zábavou než povinností.

Tato třída byla velice soutěživá oproti ostatním. Motivovat je k výkonu nebylo těžké, ale velice brzo motivace k vítězství přesáhla morální hodnoty a děti začaly při hrách podvádět a opět mnohem více než na ostatních kurzech.

Z časových důvodů jsem vypustila rozechřívací hry a na místo hry SMS jsem přesunula hru Limeriky. Při kooperativních hrách se všichni snažili dodržovat pravidlo „naslouchat si“, brzy však zjistili, že se jim to nedaří a tak poprosili o mé rekvizity, zvoneček a mluvící kámen. Snažili se vést rozhovory podobně jako instruktoři při reflexi. Kdo drží kámen, ten jediný mluví a ostatní naslouchají, zvonečkem si sjednávali ticho.

4.3.4. Evaluace programu

→ Dotazníkové šetření

Stejně jako u minulého kurzu jsem vyhodnocovala postoj dětí ke hrám, které se uskutečnily, a ke školnímu výletu jako celku (v tomto případě byl použit dotazník před i po kurzu).

Hry žáci hodnotili vždy večer po skončení programu, zaměřila jsem se na kooperační a důvěrové hry, z jejichž hodnocení vyplynulo:

- Při hře Řazení na kládě byla velice špatná komunikace. Důvodem byl velký počet žaku. I přesto se většině dětí hra líbila z důvodu komunikace a sbližování se. 22/84,6% lidí mělo ze hry dobrý pocit, 4/15,4% žáků se hra nelíbila. V oblasti vzájemné komunikace 11/42,3% lidí vadila špatná komunikace a 9/34,6% žáků zaujalo ke hře neutrální postoj.

Pro hodnocení školního výletu jako celku byl podstatný dotazník po skončení kurzu. Jeho vyhodnocení podává následující informace:

- Děti na školní výlet jeli za zábavou, aby se poznaly. Většině tříd kurz splnil jejich očekávání (18/69,2%).
- 19 dětí z 26 napsalo, že si našlo nové kamarády. Většina dětí si myslí, že si spolu rozumí lépe než před tím.

- 12/46,2% dětí si myslí, že si i po skončení kurzu budou se spolužáky pomáhat, 14/53,8% odpovědělo spíše záporně.

→ **Pozorování**

Z pozorování, které jsem prováděla, vyplynulo, že:

- Problém na kurzu byl oproti předchozím kurzům spíše ve společenském chování. Sprostá slova, lhaní a podvádění byla na denním pořádku. Při práci s dohodou jsem se obracela stále k heslu „Hraj fěr“, třída jako taková spolupracovala průměrně.
- Třídní učitelka si stěžovala, že nemá možnost mít celou třídu ve škole pohromadě. Třídnické hodiny nejsou na škole povinné, a tak nemá možnost se třídou více pracovat.

Po celou dobu kurzu, při jednotlivých hrách, jsem si dělala do terénního zápisníku poznámky, pomocí čárek do příslušných kategorií. Protože zkoumám, zda je program správně sestaven, zda motivace, která je připravena je dostačující, zaměřila jsem se pouze na záporné reakce.

Kategorie	Indikátor	Počet
1. Odmítání spolupráce s instruktorem	Žák nedává pozor, povídá si se spolužákem. Žák nereaguje na otázku odpovědí.	20
2. Odmítání zapojení do aktivity	Žák nespolupracuje. Aktivita žáka je pomalá.	28
3. Nespokojenost se skupinou	Žák nahlas projevuje svůj nesouhlas.	26
4. Míra vulgarity projevu	Počet vulgárních slov	Mnoho
5. Útoky na členy skupiny	Počet incidentů	?
6. Identifikace vůdce	Vnitřní pocit	Dominik

Tabulka 16 terénní zápisník

Doplňující informace k terénnímu zápisníku.

Add 1.: Tato otázka pojednává o spolupráci semnou jako s instruktorem. Práce s žáky byla bezproblémová, až na jedince s negativním přístupem, o kterém jsem se již zmiňovala v analýze skupiny.

Add 2.: Tato otázka měla zjistit zájem a ochotu ke hře. Žáci se projevovali vysokou mírou soutěživosti.

Add 3.: Při této otázce jsem zjišťovala reakci žáků na náhodné řízené rozdělení. Snažila jsem se co nejvíce měnit skupiny a rozdělovat je co nejzajímavějším způsobem, aby to pro ně bylo spíše zábavou než povinností a to se nakonec ukázalo jako správná cesta.

Add 4.: V této otázce jsem zjišťovala hovorovou mluvu žáků. Co se týče slušného chování, žáci se projevovali spíše slušně, až na pár jedinců, kteří si z trestu za vulgární výraz udělali vlastní soutěž.

Add 5.: Cílem této otázky bylo zjistit míru osobních útoků ve skupině. Docházelo spíše k napadání jednotlivých skupin, nežli k osobnímu útoku.

Add 6.: Tato otázka se zabývala zjištěním dominantního projevu žáků. Z důvodu velkého počtu žáků jsem měla problém identifikovat alespoň jednu vůdčí osobnost, kromě již zmíněného klauna třídy.

4.3.5. Návrh změn

Ze všech poznatku, které jsem získala během tohoto kurzu, vyplynulo, že:

- Na tak velkou skupinu dětí je třeba 3-4 instruktorů
- Vymyslet zajímavé hry na téma slušné chování a zařadit je současně k rozechřívacím hrám.

4.4. ZŠ Liberec Ještědská

Ještědská 384/88, Liberec 8,460 08

Tel: 482 770 445

www.zs-jestedska.cz

ředitelka školy: Mgr. Jiřina Medvedíková

zástupce ředitele: Mgr. Eva Bambuchová

administrativní pracovnice: Lenka Krajbichová

4.4.1. Analýza skupiny

Třídní učitelkou v 7B je Eva Slováčková, která učí Český a Německý jazyk.

Z rozhovoru s třídní učitelkou vyplynulo, že:

Ve třídě je 19 žáků, z toho 8 dívek. Třída je to spojená a jako kolektiv fungují dva roky. Třída byla pouze na jednom školním výletě v Jilemnici, a to na jednu noc. Ve třídě je velké procento žáků z neúplných rodin.

A jak vidí třídu třídní učitelka? V rozhovoru poukazuje na povahové vlastnosti některých žáků.

„Ve třídě jsou dvě modelky, pak jeden „rošták“, který nemá kamarády, ale je pro každou lumpárnu. Mám ve třídě jednu holku, která je povahově zvláštní – chce být jiná. A pak tam mám jednoho kluka, který nemá žádné kamarády, ale pořád chce být středem pozornosti.“

Obelisk Zin – Jelikož je paní učitelka pracovně velice vytížená, nebylo již možné se podruhé setkat, a tak jsem ji poprosila, zda by si Obelisk Zin nemohla s žáky zahrát sama místo mě. Bohužel to nešlo zrealizovat a analýzu skupiny jsem udělala pouze formou rozhovoru s třídní učitelkou.

4.4.2. Návrh kurzu

Návrh kurzu podle jednotlivých bloků.

„Kurz číslo 4.“

NÁVRH 4.	1. Den	2. Den	3. Den
Ráno		Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně	Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně
dopoledne I. 9:30 - 11:00	Příjezd, ubytování, IceBreakers 1.	IceBreakers 2.	balení, úklid Divadlo část 2
dopoledne II. 11:00 - 13:00	Seznámení 1. Důvěra 1.	fyzicky náročná hra	závěrečná reflexe
oběd 13:00			odjezd
odpoledně I. 14:30 - 16:30	Kooperace 1. Fyzicky náročná hra	Divadlo část 1. - Kooperace 3.	
odpoledne II. 16:30 - 18:00	Kooperace 2. Důvěra 2.	Tvořivost - Kooperace 4.	
večeře 18:00			
večer 19:00 - 20:00	Sebepoznání 1. Seznámení 2.	sebepoznání 2. výtvarno	

Tabulka 17 kurz č. 4

Kurz rozepsaný podle jednotlivých her

1. den	2. den	3. den
příjezd	rozcvička	rozcvička
jmenovky	SNÍDANĚ	SNÍDANĚ
Pravidla	motýlci	Divadlo I. a II.
rozehříváčka	Sms	dopis sobě
Dotazník	bludiště	ulička
Řazení	rozehříváčka	balení
Kolíbání	OBĚD	odjezd
klávesnice	limeriky	
OBĚD	Vajíčko	
maxi golf	VEČEŘE	
slepý čtverec	Masky	
balonky		
VEČEŘE		
Prostor pro třídní učitelku		

Tabulka 18 program č. 4

4.4.3. Realizace programu

V termínu 10. -12. 6. 2009 na školní výlet jelo 11 kluků, 7 holek a třídní učitelka. Realizace programu proběhla přesně podle časového harmonogramu, který vyhovoval všem. Nic jsem nemusela měnit. Při realizaci jednotlivých her nedošlo k žádným zásadním problémům, které by zde bylo nutné prezentovat.

4.4.4. Evaluace programu

U posledního kurzu bylo k evaluaci použito dotazníkové šetření a pozorování, jejichž vyhodnocováním se porovnávala korespondence s očekávanými výstupy:

→ **Dotazníkové šetření**

I u poslední třídy jsem vyhodnocovala postoj dětí ke hrám, které se uskutečnily, a ke školnímu výletu jako celku (v tomto případě byl použit dotazník před i po kurzu).

Hry žáci hodnotili vždy večer po skončení programu, zaměřila jsem se na kooperační a důvěrové hry, z jejichž hodnocení vyplynulo:

- V naprosté většině se dětem tento druh her líbil, uváděly, že jsou s hrami spokojení. Pouze ve hře Kolibání se projevíly větší rozdíly. 5/29,4% lidí se hra nelíbila a neměli z ní dobrý pocit, 12/70,6% se hra sice líbila, ale měli strach. Nikdo neuvedl, že by se mu hra vysloveně líbila.

Pro hodnocení školního výletu jako celku byl podstatný dotazník po skončení kurzu. Jeho vyhodnocení podává následující informace:

- Třída na školní výlet jela za zábavou, odpočinout si od školy a zkusit kolektivně spolupracovat. Jejich očekávání se jim ve větší míře splnila 15/88,2% a v některých případech i předčila (3 z 15 žáků).
- Na otázku zda mají ve třídě nové kamarády po ukončení kurzu, který absolvovali, se vyjádřili všichni záporně. Protože kamarádi se všemi, jen s některými se více sblížili. Lépe se poznali mezi sebou, ale nemohou říct, že by si našli nové kamarády.
- 12/70,6% dětí se vyjádřilo, že se spolupráce mezi dětmi zlepšila, pouze 5/29,4% odpovědělo, že se spolupráce nezlepšila a že si ani do budoucna nebudou více pomáhat.

→ **Pozorování**

Z pozorování mi vyplynulo, že:

- Třída jako skupina spolupracovala velice pěkně, žáci si pomáhali a nebyli si lhostejní. I přesto mezi nimi bylo cítit určité napětí.
- Do důvěrových her nešli úplně naplno, byla u nich cítit určitá nedůvěra mezi sebou.
- Předseda třídy, který byl zvolen třídou na začátku školního roku, pomáhal třídu motivovat, spolupracoval s instruktory a snažil se vést třídu směrem ke zdárnému konci hry. Skupina mu naslouchala a spolupracovala.
- Paní učitelka svým aktivním přístupem k programu motivovala žáky k větší aktivitě.
- Dohodu, kterou sestavili první den, si na konec s sebou odvezli do školy.

Po celou dobu kurzu, při jednotlivých hrách, jsem si dělala do terénního zápisníku poznámky, pomocí čárek do příslušných kategorií. Protože zkoumám, zda je program správně sestaven, zda motivace, která je připravena je dostačující, zaměřila jsem se pouze na záporné reakce.

Kategorie	Indikátor	Počet
1. Odmítání spolupráce s instruktorem	Žák nedává pozor, povídá si se spolužákem. Žák nereaguje na otázku odpovědí.	6
2. Odmítání zapojení do aktivity	Žák nespupracuje. Aktivita žáka je pomalá.	5
3. Nespokojenost se skupinou	Žák nahlas projevuje svůj nesouhlas.	6
4. Míra vulgarity projevu	Počet vulgárních slov	Více jak 70
5. Útoky na členy skupiny	Počet incidentů	0
6. Identifikace vůdce	Vnitřní pocit	Předseda třídy

Tabulka 19 terénní zápisník

Doplňující informace k terénnímu zápisníku.

Add 1.: Tato otázka pojednává o spolupráci semnou jako s instruktorem – Spolupráce s žáky byla na výborné úrovni. Troufám si říci, že i nejlepší ze všech kurzů. Důvodem byl aktivní přístup paní učitelky a vůdčí schopnosti předsedy třídy.

Add 2.: Tato otázka měla zjistit zájem a ochotu ke hře. – Jelikož jejich předpokládaným cílem kurzu bylo bavit se, tak i přístup k hrám tomu odpovídal. Nálada byla pozitivní.

Add 3.: Při této otázce jsem zjišťovala reakci žáků na náhodné řízené rozdělení. – Přístup žáků byl kladný, ale ve skupinkách byli jedinci, kteří s tím nesouhlasili. Svůj nesouhlas vyjadřovali uráženým chováním.

Add 4.: V této otázce jsem zjišťovala hovorovou mluvu žáků. – Chlapci byli vulgární, ale ne zas v takové míře jako předešlé kurzy.

Add 5.: Cílem této otázky bylo zjistit míru osobních útoků ve skupině. – žádný konflikt se nevyskytl.

Add 6.: Tato otázka se zabývala zjištěním dominantního projevu žáků. Jedinou vudčí osobností se projevil předseda třídy.

4.4.5. Návrh změn

Ze všech informací, které se mi podařilo získat, jsem vyhodnotila, že:

- Zajistit více převleků pro divadelní hru.

5. Souhrnné hodnocení kurzu

Během svého výzkumu jsem ověřovala, zda lze sestavit program, který by byl vhodný pro většinu tříd 2. stupně ZŠ a byl zaměřen na stmelení kolektivu. Kurz by měl sblížit účastníky skrze silné společné zážitky a otevřenou komunikaci. K tomuto „univerzálnímu“ programu byly nastaveny tři oblasti očekávaných výstupů, které jsem se realizací kurzů snažila naplňovat.

Po každém školním výletě vzešla řada doporučení a změn v reakci na předchozí špatné zkušenosti nebo neúspěšné aktivity. Podle těchto doporučení jsem program neustále upravovala, až podle mého úsudku vznikl program použitelný takřka pro jakoukoli třídu daného věku.

Konečná verze programu bez vysvětlení pravidel k hrám:

NÁVRH 4.	1. Den	2. Den	3. Den
Ráno		Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně	Budíček v 7:30 Rozcvička, hygiena Snídaně
dopoledne I. 9:30 - 11:00	Příjezd, ubytování, IceBreakers 1.	IceBreakers 2.	balení, úklid Divadlo část 2
dopoledne II. 11:00 - 13:00	Seznámení 1. Důvěra 1.	fyzicky náročná hra	závěrečná reflexe
oběd 13:00			odjezd
odpoledně I. 14:30 - 16:30	Kooperace 1. Fyzicky náročná hra	Divadlo část 1. - Kooperace 3.	
odpoledne II. 16:30 - 18:00	Kooperace 2. Důvěra 2.	Tvořivost - Kooperace 4.	
večere 18:00			
večer 19:00 - 20:00	Sebepoznání 1. Seznámení 2.	sebepoznání 2. výtvarno	

Tabulka 20 konečný kurz

1. den	2. den	3. den
příjezd	rozcvička	rozcvička
jmenovky	SNÍĐANĚ	SNÍĐANĚ
Pravidla	motýlci	Divadlo I. a II.
rozehříváčka	Sms	dopis sobě
Dotazník	bludiště	ulička
Řazení	rozehříváčka	balení
Kolíbání	OBĚD	odjezd
klávesnice	limeriky	
OBĚD	Vajíčko	
maxi golf	VEČEŘE	
slepý čtverec	Masky	
balonky		
VEČEŘE		
Prostor pro třídní učitelku		

Tabulka 21 konečný program

stránky, příležitosti a rizika. Zkoumá budoucí možnosti prostřednictvím systematické introspekce zaměřené současně pozitivně i negativně. SWOT analýza je jednoduchý, flexibilní nástroj, který slouží jako pouhý podklad k dalšímu rozhodování. Měla by být prováděna periodicky. Sama o sobě je jenom pomocným nástrojem, především pro evaluaci a strategické plánování.

Jednotlivé třídy se samozřejmě v některých věcech mohou lišit, což v sobě nese požadavky na dílčí úpravy programu. Kurz je však pouze třídení, her nemůže být zařazeno takové množství, které by bylo třeba, a skupina tedy může program ovlivnit pouze minimálně. Tyto změny se pak týkají spíše náročnosti pohybových aktivit.

Důležité je také místo konání kurzu, které výslednou podobu programu může výrazněji narušit, často ji ovlivňuje mnohem víc než samotná skupina. Kdybych tedy v budoucnu kurz pořádala na jiném místě, musela bych pravděpodobně počítat s většími úpravami výsledného programu.

K výslednému zhodnocení všech kurzů jsem kromě výše uvedených metod použila SWOT analýzu. Ta ukázala další důležité body v hodnocení výletů.

SWOT analýza je jednou z metod kvalitativního hodnocení. Spočívá v zařazení jednotlivých faktorů ovlivňující projekt do jedné ze čtyř kategorií. Silné stránky, slabé

SWOT ANALÝZA KUZRU

<p><u>SILNÉ STRÁNKY</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Program kurzu v sobě zahrnuje prožitek, výtvarnou a divadelní kreativitu. 2) Chalupa je umístěná ve vhodném prostředí, obklopená přírodou. 3) Dostatek materiálu – rekvizit. 4) Cena kurzu je přijatelná 5) Dobrá motivace instruktorů i účastníků 6) Práce s dohodou na kurzu i po skončení a to ve školní třídě. 	<p><u>SLABÉ STRÁNKY</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Děti se špatným prospěchem za trest nejedou na školní výlet. 2) Třídní učitelé se nezapojují do kurzu a přenechávají veškeré dění na instruktorech. 3) Málo propracovaná reflexe. 4) Nedostatek informovanosti o kurzu na školách. 5) V záloze není žádná jiná chalupa, kdyby byla potřeba.
<p><u>PŘÍLEŽITOST</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Více spolupracovat se školou. 2) Možnost uspořádat delší školní výlet, třeba na pět dní. 3) Dlouhodobá spolupráce s jednotlivými třídami. 4) Možnost lepší propracování evaluace. 	<p><u>RIZIKA</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Málo instruktorů na kurzech. 2) Problém s velkým počtem dětí – obava o bezpečnost. 3) Málo času na společné řešení některých otázek s instruktory. 4) Při pravidelném pořádání kurzu tu nastává možnost kontroly z hygieny. 5) Základní školy s novým ŠVP se stávají mým konkurentem

Tabulka 22 Swot analýza

Po uskutečnění všech kurzů, které jsem realizovala, jsem použila zmíněnou metodu, která ukázala slabé a silné stránky kurzů. Pokud bych v dalších letech znovu uvažovala o pořádání podobných výletů, kladla bych důraz především na větší spolupráci se školou, docílit toho, aby se kurz stal součástí „osnov“. To by zaručilo lepší vstupní analýzy tříd a následně propracovanější program. Dále bych se zaměřila na více času pro společnou debatu instruktorů o průběhu kurzu, což by zajistilo lepší zpětnou vazbu instruktorů k programu. Mezi slabé stránky patří absence dětí se špatným prospěchem. Tyto děti jsou již před odjezdem z výletu vyškrtnutí, a tak jsou vyčleňováni z kolektivu. Snažila bych se tedy, aby tyto děti dostávaly možnost se zapojit mezi ostatní spolužáky a zúčastnit se výletu.

6. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo vymyslet univerzální program na stmelení kolektivu druhého stupně na základních školách a to nejméně pro čtyři třídy. Dále průběžně vyhodnocovat úspěšnost kurzu pomocí vybraných evaluačních metod a ověřovat provedené modifikace na navazujících kurzech.

Po skončení všech kurzů jsem došla k názoru, že tři dny je nedostačující doba pro stmelení daného kolektivu. Proto bych navrhla prodloužit dobu kurzu, nebo uskutečnit nejméně dva kurzy během jednoho školního roku se stejným zaměřením.

Po každém školním výletě vzešla řada návrhu změn v reakci na předchozí špatné zkušenosti. Podle těchto doporučení jsem program neustále upravovala, až podle mého přesvědčení vznikl plnohodnotný program použitelný takřka pro jakoukoli třídu daného věku. S písemnou komunikací se školami jsem nebyla spokojena, a proto bych raději pro další jednání upřednostňovala osobní kontakt. Pro pořádání takto časově náročných akcí je potřeba školy informovat v září nejpozději v říjnu, aby měli dostatek času pro naplánování svých programů.

Na závěr této práce, bych chtěla podotknout, že kurzy, které jsem realizovala byly pro mě neocenitelnou zkušeností do mého dalšího osobního i profesního života.

7. Použitá literatura

1. **HARTL, Pavel** *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 203 - 204. ISBN 80-7178-803-1
2. **JIRÁSEK, Ivo**. Vymezení pojmu zážitková pedagogika. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, 2004, s.14, číslo 1.
3. **PRŮCHA, Jan; WALETROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří**. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. s.151. ISBN 80-7178-029-4.
4. ¹**SVATOŠ, Vladimír; LEBEDA, Petr**. *Outdoor trénink pro manažery a firemní týmy*. Praha: Grada, 2005. 200s. ISBN 80-247-0318-1.
5. **FRANC, Daniel; ZOUNKOVÁ, Daniela; MARTIN, Andy**. *Učení zžitkem a hrou, praktická příručka instruktora*. Brno : Computer Press, a.s., 2007. 201s. ISBN 978-80-251-1701-9.
6. **PRŮCHA, Jan; WALETROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří**. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. 292s. ISBN 80-7178-029-4.
7. **ČINČERA, Jan**. Kolbův cyklus. *RVP metodický portál*. [Online] 2. Prosinec 2009. [Citace:2009-12-08] dostupné na: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kolb%C5%AFv_cyklus.
8. **ČINČERA, Jan**. *Práce s hrou pro profesionály*. Praha: Grada, 2007. s.16, ISBN 978-80-247-1974-0.
9. **ČINČERA, Jan**. Kolbův cyklus. *RVP metodický portál*. [Online] 2. Prosinec 2009. [Citace: 2009-12-08], dostupné na: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kolb%C5%AFv_cyklus.
10. **NAAR, Dalibor; SLEJŠKOVÁ, Eva; SLEJŠKA, Zdeněk**. *Manuál prožitkové pedagogiky aneb co potřebujete vědět k realizaci prožitkových kurzů*. místo neznámé : Egredior, 2002.
11. **HELUS, Zdeněk**. *Dítě v osobnostním pojetí, obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele a rodiče*. Praha: Grada, 2009. s. 13, ISBN 80-7178-888-0.
12. **ČAČKA, Otto**. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. s. 12, ISBN 80-7239-060-0
13. **VÁGNEROVÁ, Marie**. *Vývojová psychologie, dětství, dospělost stáří*. Praha: Grada, 2000. s. 16, 15, ISBN 80-7178-308-0.

14. **LANGMEIER, Josef a Miloš, KREJČÍŘOVÁ, Dana.** *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. Praha: Nakladatelství H&H Vyšehradská, 2002. s. 86, ISBN 80-7319-016-8
15. **HANUŠ, Radek.** Domácí hřiště. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, s.50, číslo 1 jaro, 2004, dotisk
16. *Portál skauti*. [Online] 19.října 2010. [Citace: 2010-10-19] dostupné na: www.skaut.cz
17. **JUNÁK, svaz skautů a skautek.** *Cesta Země 1. stupeň skautské stezky*. Praha: Tiskárna Retip. 2008, s. 87, ISBN 978-8086825-25-0
18. **SPÁLENÝ, Pavel.** *Portál Ligy lesní moudrosti*. [Online] 19.října 2010. [Citace: 2010-10-19] dostupné na: www.woodcraft.cz
19. **SPÁLENÝ, Pavel.** *Stanovy Ligy lesní moudrosti*. [Online] 22.listopad 2008. [Citace: 2010-10-19] dostupné na: http://www.woodcraft.cz/index.php?right=cojellm_stanovy&lan=cs
20. **KUBÁT, Vlastimil. PORSCH, Josef.** Domácí hřiště. *Gymnasion*. časopis pro zážitkovou pedagogiku, s.84, číslo 8 podzim, 2007
21. *Pionýr*. [Online] 19.5ijna.2010. [citace:2010-10-19] dostupné na www.pionyr.cz
22. **HUMPÁL, Matěj.** *Portál Ratab* [Online] [Citace: 2010-01-20] dostupné na www.ratab.cz
23. *Portál Odyssea*. [Online] 10.dubna 2010. [Citace: 2010-04-10] dostupné na: www.odyssea.cz
24. *Rejstřík škol a školských zařízení*. Verze 1.96. [Online] 25. Října 2010. Citace [2010-10-25] dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/rejstrik-skol-a-skolskych-zarizeni-5>
25. *Autocamp sedmihorky*. [Online] 25. Října 2010. Citace [2010-10-25] dostupné: www.campsedmihorkz.cz
26. *Horská základna Desná*. [Online] 5.srpna2008 [Citace: 2010-06-08], dostupné na: desna.prosek.org
27. **PALÁN, Josef F.** *Efektivní marketingová organizace* Participační akční výzkum nedoceněný nástroj manažerského vzdělání a praxe, Česko, databáze článkové bibliografie. 658, S. 72-77,
28. **GAVORA, Petr.** *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. s.68, ISBN 978-80-7315-185-0

29. **GAVORA, Petr.** *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 1996. s.16, ISBN 80-85931-15-X
30. **Výzkumný ústav pedagogický v Praze.** *Autoevaluace MŠ, Metodická příručka k vlastnímu hodnocení*. Praha: Tauris, 2010. ISBN 978-8087000-32-8
31. *Zlatý fond her I.* - Hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-636-5
32. *Zlatý fond her II.* - Hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-660-8
33. *Zlatý fond her III.* - Hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-198-3
34. *Fond her 52 nejlepších her z akcí a kurzů Instruktoři Brno*. Brno: Computer press, 2007, ISBN 978-80-251-1675-3

8. Přílohy

1. Dotazník Broumovská
2. Dotazník číslo 2.
3. Dotazník číslo 3.
4. Dotazník číslo 4.

Příloha číslo 1.

Dotazník SEDMIHORKY 2008

Ahoj. Opět se setkáváme po dlouhé době. Tentokrát prosím o vyplnění dotazníku, který potřebuji jako podklad pro bakalářskou práci. Dotazník je anonymní a odpovědi budou pouze vyhodnocovat, nikde je nezveřejním. Zaškrtněte nebo vypište svou odpověď. Škála hodnocení je od 1 do 5.

1 - Ano	2 - Spíše ano	3 - Nevím	4 - Spíše ne	5 - Ne
---------	---------------	-----------	--------------	--------

1. Můj věk je: Jsem chlapec /dívka
2. Školní výlet se mi líbil 1 2 3 4 5
3. Tento školní výlet byl jiný než ostatní 1 2 3 4 5
4. V čem byl školní výlet jiný?.....
5. Chtěl bych jet příští rok znovu 1 2 3 4 5
6. Chybělo ti na školním výletě něco?
7. Napiš hru, která se ti líbila nejvíc (neznáš-li název, popiš ji)
8. Napiš hru, která se ti líbila nejméně (neznáš-li název, popiš ji)
9. Byl program fyzicky náročný? 1 2 3 4 5
10. Chtěl/a bych na výletě víc her. *Pohybových*
Tvořivých
Povídacích
Zábavných
11. Nejlepší zážitek na školním výletě?
12. Nepříjemný zážitek na školním výletě?
13. Na školním výletě jsem poznal víc své spolužáky. 1 2 3 4 5
14. Školní výlet stmelil víc náš kolektiv. 1 2 3 4 5
15. Poznal jsem paní učitelku jinak než ve škole. 1 2 3 4 5
16. Myslíš, že si teď více rozumíte? 1 2 3 4 5
17. Mezi ostatními dětmi jsem se cítil dobře. 1 2 3 4 5
18. Poznal jsem své spolužáky jinak, než je vídám ve škole.
1 2 3 4 5

Děkuji za tvůj čas Efa a Evča

Příloha číslo 2.

PRVNÍ DOTAZNÍK

Datum:.....

Věk:.....

Holka/ Kluk

 Je to váš první školní výlet?

.....
.....
.....

 Co očekáváš od školního výletu?

.....
.....
.....

 Máš ve třídě kamarády/ky?

.....
.....
.....

 Myslíš, že si jako třída rozumíte a pomáháte si?

.....
.....
.....
.....
.....

 Představ si, že s něčím potřebuješ pomoci. Za kým si myslíš, že můžeš jít. A proč?

.....
.....
.....

Děkuji za tvůj čas. Moc jsi mi pomohl/a.

Efa

Příloha číslo 3.

POSLEDNÍ DOTAZNÍK

Datum:..... Věk:..... Holka/ Kluk

 Co říkáš na školní výlet?

.....
.....
.....

 Splnil školní výlet tvé očekávání?

.....
.....
.....

 Máš ve třídě nové kamarády/ky?

.....
.....
.....

 Myslíš, že si třída teď bude víc rozumět a víc si pomáhat?

.....
.....
.....

 Představ si, že s něčím potřebuješ pomoci. Za kým si myslíš, že můžeš jít. A proč?

.....
.....
.....

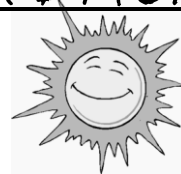
Děkuji za tvůj čas. Moc jsi mi pomohl/a.

Efa

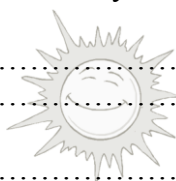
Příloha číslo 4.

OHLEDNUTÍ ZA DNEŠNÍM DNEM

- ☉ Dotazníček – hra na podpisy.
Dnes jsem se dozvěděl/a, že

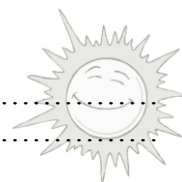

- ☉ Seřazování na kládě – seřazení podle abecedy
Z této hry mám pocit

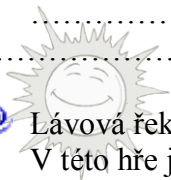

Vadilo mi

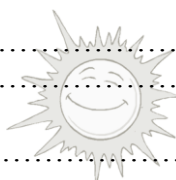
- ☉ Kolíbání – kolíbání v kroužku ve dvou i více lidech
Pocity při této hře jsem měl/a

- ☉ Klávesnice – dosáhnout co nejrychlejšího času. Dotýkání se čísel na zemi.
Domluva ve třídě

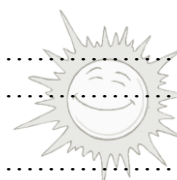
- ☉ Lávová řeka – dostat se z bodu A do bodu B pomocí koberečků
V této hře jsem se choval/a

Pomohl/a jsem

Pomohl/a mi.....

- ☉ Maxi golf – dnešní velká namáhavá hra
Tato hra se mi líbila protože

Tato hra se mi nelíbila protože

- ☉ Balónky – nafukovací balónky

